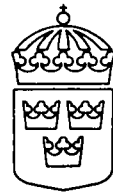

Regeringens proposition 1994/95:226

Kyrkotillhörighet i Svenska kyrkan

Prop.
1994/95:226

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 11 maj 1995

Ingvar Carlsson

Marita Ulvskog
(Civildepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås nya regler för medlemskap i Svenska kyrkan. Som huvudregel föreslås att den som döps i Svenska kyrkans ordning blir upptagen i kyrkan. En person skall dock kunna tillhöra kyrkan också efter ett meddelande eller en anmälan. Förslaget innebär inte någon förändring av kyrkotillhörigheten för den som är medlem i Svenska kyrkan när de nya reglerna träder i kraft. 1994 års kyrkomöte har för sin del antagit de nya reglerna för kyrkotillhörighet. Reglerna föreslås träda i kraft den 1 januari 1996.

I propositionen behandlas också vissa ytterligare frågor som kyrkomötet har tagit upp. Det gäller bl.a. ett förslag om att dop skall införas som förutsättning för valbarhet till kyrkliga förtroendeuppdrag och anställning i vissa befattningar inom Svenska kyrkan. Något sådant förslag läggs dock inte fram nu.

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Lagtext	4
	2.1 Förslag till lag om ändring i kyrkolagen (1992:300)	4
	2.2 Förslag till lag om ändring i religionsfrihetslagen (1951:680)	11
3	Ärendet och dess beredning	12
4	Allmänna utgångspunkter	13
5	Nya regler för kyrkotillhörighet	15
	5.1 Vem som får tillhöra Svenska kyrkan	15
	5.2 Huvudregel för kyrkotillhörighet	16
	5.3 Barn	17
	5.4 Vuxna	19
	5.5 Utträde ur kyrkan	21
	5.6 Beslut om kyrkotillhörighet	22
	5.7 Tidpunkten för inträde och utträde	23
	5.8 Register över dem som tillhör Svenska kyrkan m.m.	25
	5.9 Meddelande om dop	26
	5.10 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	27
6	Valbarhet och anställning	28
7	Kostnadskonsekvenser	30
8	Författningskommentar	30
	8.1 Förslaget till lag om ändring i kyrkolagen	30
	8.2 Förslaget till lag om ändring i religionsfrihetslagen	32
Bilaga 1	Kyrkotillhörighetsberedningens lagförslag	34
Bilaga 2	Svenska kyrkans centralstyrelsens lagförslag	42
Bilaga 3	Lagförslag antagna av 1994 års kyrkomöte	51
Bilaga 4	Lagrådsremissens lagförslag	55
Bilaga 5	Lagrådets yttrande	59
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 11 maj 1995	61

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 1994/95:226

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i kyrkolagen (1992:300),
2. lag om ändring i religionsfrihetslagen (1951:680).

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i kyrkolagen (1992:300)

Härigenom föreskrivs i fråga om kyrkolagen (1992:300)

dels att nuvarande tredje avdelningen skall upphöra att gälla,

dels att i 1 kap. 1 § ordet "medlemskap" skall bytas ut mot "kyrkotillhörighet", att i 6 kap. 1 §, 11 kap. 9, 10 och 12 §§, 13 kap. 2 §, 14 kap. 8 §, 15 kap. 1 och 9 §§, 43 kap. 3 och 8 §§, 45 kap. 5 och 9 §§, 46 kap. 6, 13 och 15 §§ ordet "kyrkomedlem" i olika böjningsformer skall bytas ut mot "kyrkotillhörig" i motsvarande form samt att i rubriken närmast före 23 kap. 8 § ordet "kommunalbesvär" skall bytas ut mot "laglighetsprövning",

dels att nuvarande 42 kap. 7–28 §§ skall betecknas 42 kap. 8–29 §§,

dels att 12 kap. 2 §, 24 kap. 4 §, 25 kap. 5 §, 26 kap. 3 §, 27 kap. 7 och 9 §§, 29 kap. 1 §, 30 kap. 1 §, 31 kap. 3 §, 35 kap. 3 §, 39 kap. 5 §, den nya 42 kap. 14 § samt 46 kap. 17 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny tredje avdelning och en ny paragraf, 42 kap. 7 §, av följande lydelse.

TREDJE AVDELNINGEN

Kyrkotillhörighet i Svenska kyrkan

3 kap. Om kyrkotillhörighet

Inledande bestämmelser

1 § Svensk medborgare eller här i landet bosatt utländsk medborgare får tillhöra Svenska kyrkan.

Svenska kyrkans centralstyrelse får medge att även annan person får tillhöra Svenska kyrkan.

Upptagande i kyrkan genom dop

2 § Den som döps i Svenska kyrkans ordning blir upptagen i Svenska kyrkan.

Barns upptagande i kyrkan

3 § Ett barn under 18 år skall i annat fall än som avses i 2 § tas upp i Svenska kyrkan efter meddelande från barnets vårdnadshavare. Den som har fyllt 15 år skall själv ha samtyckt till upptagandet.

4 § Den som har fyllt 18 år och som i annat fall än som avses i 2 § vill inträda i Svenska kyrkan skall efter skriftlig anmälan tas upp i Svenska kyrkan, om han eller hon

1. är döpt i Svenska kyrkans eller annan evangelisk-luthersk kyrkas ordning, eller

2. är döpt i någon annan kristen kyrkas ordning och samtidigt med anmälan begär undervisning i Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära, eller

3. samtidigt med anmälan begär undervisning i Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära som förberedelse för dop.

Utträde ur kyrkan

5 § Den som tillhör Svenska kyrkan får utträda ur kyrkan genom anmälan. Anmälan skall göras personligen hos kyrkoherden eller enskilt genom egenhändigt undertecknad handling som bevitnats av två personer.

För barn under 18 år skall anmälan göras av barnets vårdnadshavare. Den som har fyllt 15 år skall själv ha samtyckt till utträdet.

Beslut om kyrkotillhörighet

6 § Frågor om kyrkotillhörighet prövas av kyrkoherden i den församling där den som ärendet rör är folkbokförd.

Kyrkoherden får förordna en annan präst i pastoratet att pröva sådana frågor.

I fråga om den som inte är folkbokförd i Sverige prövas ärendet av Svenska kyrkans centralstyrelse.

7 § Kyrkotillhörigheten för den som blir upptagen i Svenska kyrkan gäller från och med

1. dopdagen, eller

2. den dag då meddelande eller anmälan om upptagande kom in till kyrkoherden.

8 § Kyrkotillhörigheten upphör från och med den dag då anmälan om utträde kom in till kyrkoherden.

Register

9 § Svenska kyrkans centralstyrelse skall föra register över alla som tillhör Svenska kyrkan.

10 § Den som har förrättat ett dop i Svenska kyrkans ordning skall genast meddela detta till kyrkoherden i den församling där den döpte är folkbokförd, om den döpte genom dopet har blivit upptagen i kyrkan.

I fråga om en svensk medborgare som inte är folkbokförd i Sverige skall meddelandet sändas till Svenska kyrkans centralstyrelse.

Meddelande om kyrkotillhörighet m.m.

11 § Kyrkoherden skall genast meddela Svenska kyrkans centralstyrelse, när någon som är folkbokförd i församlingen har tagits upp i eller trätt ut ur Svenska kyrkan.

12 § Den som har tagits upp i eller trätt ut ur Svenska kyrkan skall genast få ett skriftligt bevis om det.

13 § Svenska kyrkans centralstyrelse skall lämna de uppgifter till skatteförvaltningen som behövs för debitering och uppbörd av församlingsskatt och framställning av röstlängder.

Pastoratens ansvar

14 § Pastoratet skall tillhandahålla personal, kontorslokaler, inventarier, material och det som kyrkoherden i övrigt behöver för att kunna fullgöra sina uppgifter enligt detta kapitel.

Överklagande

15 § Kyrkoherdens beslut enligt detta kapitel får överklagas hos domkapitlet.

Domkapitlets beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Detsamma gäller Svenska kyrkans centralstyrelsens beslut enligt detta kapitel.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 kap.

2 §

Rösträtt vid val av ledamöter och ersättare i kyrkofullmäktige eller ett direktvalt kyrkoråd i en församling har den som

1. är folkbokförd i församlingen,
2. är medlem av Svenska kyr-

Rösträtt vid val av ledamöter och ersättare i kyrkofullmäktige eller ett direktvalt kyrkoråd i en församling har den som

1. är folkbokförd i församlingen,
2. tillhör Svenska kyrkan, och

kan, och

3. som har fyllt arton år senast på valdagen.

3. som har fyllt arton år senast på valdagen.

Den som inte är svensk medborgare har rösträtt bara om han har varit folkbokförd i landet den 1 november de tre åren närmast före valåret.

Den som är medlem i en icke-territoriell församling har inte rösträtt vid val av ledamöter och ersättare i kyrkofullmäktige eller direktvalt kyrkoråd i en annan församling.

24 kap.

4 §

Valbar till ledamot eller ersättare i stiftsfullmäktige är den som

1. är folkbokförd inom valkretsen,

2. är medlem av Svenska kyrkan, och

3. har fyllt 18 år senast på valdagen.

Valbar till ledamot eller ersättare i stiftsfullmäktige är den som

1. är folkbokförd inom valkretsen,

2. tillhör Svenska kyrkan, och

3. har fyllt 18 år senast på valdagen.

Den som är medlem i en icke-territoriell församling är bara valbar i den valkrets som den församlingen tillhör.

Valbar är dock inte

1. den som innehar en anställning som biskop eller biträdande biskop,
2. domprosten eller någon annan kyrkoherde som är biskopens ersättare i stiftsstyrelsen,

3. den som är anställd hos stiftssamfälligheten och som på grund av sina uppgifter har den ledande ställningen bland de anställda.

25 kap.

5 §

Valbar till ledamot eller ersättare i stiftsstyrelsen är den som

1. är folkbokförd inom stiftet,
2. är medlem av Svenska kyrkan, och

3. som har fyllt 18 år senast på valdagen.

Valbar till ledamot eller ersättare i stiftsstyrelsen är den som

1. är folkbokförd inom stiftet,
2. tillhör Svenska kyrkan, och

3. som har fyllt 18 år senast på valdagen.

Utöver de personer som avses i 24 kap. 4 § andra stycket får inte heller en anställd som förestår någon förvaltning som är underställd stiftsstyrelsen väljas till ledamot eller ersättare.

26 kap.

3 §

Valbar till ledamot eller ersättare i egendomsnämnden är den

Valbar till ledamot eller ersättare i egendomsnämnden är den

som är folkbokförd inom stiftet och som är medlem av Svenska kyrkan.

som är folkbokförd inom stiftet och tillhör Svenska kyrkan.

Prop. 1994/95:226

Den som är underårig eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken är dock inte valbar.

27 kap.

7 §

Behörig att vara domkapitlets sekreterare är den som är medlem av Svenska kyrkan och har avlagt juris kandidatexamen eller juristexamen.

Behörig att vara domkapitlets sekreterare är den som tillhör Svenska kyrkan och har avlagt juris kandidatexamen eller juristexamen.

Med svensk kandidatexamen och juristexamen jämställs fullbordad juristutbildning som till övervägande del har ägt rum i Danmark, Finland, Island eller Norge. Om denna utbildning skulle vara mer än ett år kortare än den svenska utbildningen skall sökanden genomgå en kompletteringsutbildning som avslutas med kunskapsprov.

9 §

Valbar till prästledamot eller ersättare för denne i domkapitlet är den som innehar en anställning som präst i ett pastorat inom stiftet eller i stiftssamfälligheten.

Valbar till lekmannaledamot eller ersättare för denne i domkapitlet är

1. den som är folkbokförd inom stiftet,
2. den som är medlem av Svenska kyrkan, och
3. som har fyllt 18 år senast på valdagen.

Valbar till lekmannaledamot eller ersättare för denne i domkapitlet är den som

1. är folkbokförd inom stiftet,
2. tillhör Svenska kyrkan, och
3. har fyllt 18 år senast på valdagen.

Om en ledamot eller ersättare inte längre är valbar, upphör hans uppdrag genast.

29 kap.

1 §

Kyrkomötet består av tvåhundrafemtioen ledamöter. För ledamöterna skall det finnas ersättare.

Bara den som är medlem av Svenska kyrkan och som har fyllt 18 år kan vara ledamot av kyrkomötet eller ersättare för en ledamot.

Bara den som tillhör Svenska kyrkan och som har fyllt 18 år kan vara ledamot av kyrkomötet eller ersättare för en ledamot.

30 kap.**1 §**

Valbar till ledamot eller ersättare för ledamot i Svenska kyrkans centralstyrelse är den som *är medlem av Svenska kyrkan* och som har fyllt 18 år senast på dagen för valet.

Valbar till ledamot eller ersättare för ledamot i Svenska kyrkans centralstyrelse är den som *tillhör Svenska kyrkan* och som har fyllt 18 år senast på dagen för valet.

Om en ledamot eller ersättare inte längre är valbar, upphör hans uppdrag genast.

31 kap.**3 §**

Ledamöterna i Kyrkomötets besvärdsnämnd och deras ersättare skall *vara medlemmar av Svenska kyrkan*. De får inte vara underåriga eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

Ledamöterna i Kyrkomötets besvärdsnämnd och deras ersättare skall *tillhöra Svenska kyrkan*. De får inte vara underåriga eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

Om en ledamot eller ersättare inte längre är valbar, upphör hans uppdrag genast.

35 kap.**35 §**

Ansvarsnämnden för biskopar består av fem ledamöter.

Ledamöterna skall *vara medlemmar av Svenska kyrkan*. Ordföranden skall vara eller ha varit ordinarie domare. Av de övriga ledamöterna skall en vara biskop. De återstående tre ledamöterna skall vara lekmän som är förtrogna med det kyrkliga församlingslivet.

Ledamöterna skall *tillhöra Svenska kyrkan*. Ordföranden skall vara eller ha varit ordinarie domare. Av de övriga ledamöterna skall en vara biskop. De återstående tre ledamöterna skall vara lekmän som är förtrogna med det kyrkliga församlingslivet.

Närmare föreskrifter om nämndens sammansättning och verksamhet meddelas av regeringen.

39 kap.**5 §**

Domkyrkorådet i Lund består av följande ledamöter:

1. biskopen som ordförande,
2. domprosten,
3. en lekman vald av kyrkorådet i domkyrkoförsamlingen,
4. två ledamöter valda av stiftsfullmäktige.

För de valda ledamöterna skall det finnas lika många ersättare. De utses på samma sätt som ledamöterna.

De valda ledamöterna och deras ersättare skall tillhöra Svenska kyrkan.

Om de ersättare som utses av stiftsfullmäktige inte väljs proportionellt, skall det vid valet också bestämmas i vilken ordning som de skall tjänstgöra.

42 kap.

7 §

De av kyrkomötet utsedda ledamöterna och deras ersättare skall tillhöra Svenska kyrkan.

14 §

Pastoraten skall varje år betala allmän kyrkoavgift till kyrkofonden. Avgiften beräknas på skatteunderlaget och är 16 öre per skattekrona.

Vid beräkningen av den allmänna kyrkoavgiften skall det antal skattekronor som hänförs till personer som inte är medlemmar av Svenska kyrkan minskas med 75 procent.

Vid beräkningen av den allmänna kyrkoavgiften skall det antal skattekronor som hänförs till personer som inte tillhör Svenska kyrkan minskas med 75 procent.

46 kap.

17 §

Valbar till elektor eller ersättare för elektor är den som

1. är folkbokförd inom valdistriktet, eller, i fall som avses i 16 §, inom en församling som ingår i samfälligheten,

2. är medlem av Svenska kyrkan, och

3. har fyllt 18 år senast på valdagen.

Valbar till elektor eller ersättare för elektor är den som

1. är folkbokförd inom valdistriktet, eller, i fall som avses i 16 §, inom en församling som ingår i samfälligheten,

2. tillhör Svenska kyrkan, och

3. har fyllt 18 år senast på valdagen.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996.

2. Den som vid utgången av år 1995 tillhör Svenska kyrkan tillhör även i fortsättningen kyrkan så länge han eller hon inte har anmält sitt utträde.

3. Den som vid utgången av år 1995 har valts till ett uppdrag som avses i 39 kap. 5 § eller 42 kap. 7 § får inneha uppdraget utan hinder av de nya föreskrifterna om valbarhet.

2.2 Förslag till lag om ändring i religionsfrihetslagen
(1951:680)

Prop. 1994/95:226

Härigenom föreskrivs i fråga om religionsfrihetslagen (1951:680)
dels att 6–19 §§ skall upphöra att gälla,
dels att rubrikerna närmast före 6 och 13 §§ skall utgå.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996.

Föreskrifter om medlemskap i Svenska kyrkan finns i religionsfrihetslagen (1951:680, ändrad senast 1991:488). I huvudsak innebär reglerna att barn till föräldrar som tillhör kyrkan inträder automatiskt i Svenska kyrkan vid födseln. En evangelisk-luthersk trosbekännare som får svenskt medborgarskap blir medlem i Svenska kyrkan utan någon särskild åtgärd. Det finns också en möjlighet att bli medlem efter ansökan.

Det har satts i fråga om reglerna om medlemskap i Svenska kyrkan är förenliga med bestämmelsen om s.k. negativ religionsfrihet i 2 kap. 2 § regeringsformen. Med anledning av återkommande motioner i ämnet har frågan behandlats i riksdagen vid ett flertal tillfällen under hela 1980-talet och början av 90-talet.

I april 1992 beslutade regeringen direktiv (dir. 1992:45) för en kyrkoberedning. Regeringen slog där fast att religionsfrihetslagens medlemskapsregler är oförenliga med bestämmelserna i 2 kap. 2 § regeringsformen och gav beredningen i uppdrag att behandla frågan. Kyrkoberedningen har i sitt betänkande Staten och trossamfundet (SOU 1994:42) konstaterat att bestämmelserna om medlemskap måste bringas i överensstämmelse med bestämmelserna i regeringsformen. Beredningen lämnade inget eget förslag i ämnet utan förutsatte att det pågående inomkyrkliga arbetet skulle fullgöras och förslag föreläggas 1994 års kyrkomöte. Kyrkoberedningens betänkande har remissbehandlats. Remissyttrandena finns tillgängliga i Civildepartementet (C94/328/KY).

Det arbete som Kyrkoberedningen hänvisade till initierades av 1992 års kyrkomöte. Då begärde kyrkomötet att Svenska kyrkans centralstyrelse skulle tillsätta en beredningsgrupp med uppgift att lägga fram förslag till en rättslig reglering av kyrkotillhörigheten i Svenska kyrkan. Centralstyrelsen tillsatte i september 1992 Kyrkotillhörighetsberedningen som i mars 1993 avlämnade betänkandet Kyrkotillhörigheten i Svenska kyrkan. I betänkandet föreslogs att dopet skall bli huvudvägen in i Svenska kyrkan. Kyrkotillhörighetsberedningens lagförslag finns i *bilaga 1*. Betänkandet har remissbehandlats av Svenska kyrkans centralstyrelse. En förteckning över remissinstanserna och en sammanställning av remissvaren redovisas i Centralstyrelsens skrivelse till 1994 års kyrkomöte (CsSkr 1994:4) Kyrkotillhörigheten i Svenska kyrkan. Remissyttrandena finns också tillgängliga i detta lagstiftningsärende (C94/2315/KY).

Efter remissbehandlingen av Kyrkotillhörighetsberedningens betänkande lade Svenska kyrkans centralstyrelse fram ett förslag till utformning av kyrkotillhörighetsreglerna till 1994 års kyrkomöte (CsSkr 1994:4). Centralstyrelsens lagförslag finns i *bilaga 2*. Kyrkomötet har (2KL 1994:7, kskr. 1994:1) för sin del antagit dels Centralstyrelsens förslag till ändring i kyrkolagen (1992:300, ändrad senast 1995:296), med vissa redaktionella ändringar, dels Centralstyrelsens förslag till ändring i religionsfrihetslagen och anhållit att regeringen förelägger riksdagen lagförslagen. De av kyrkomötet antagna lagförslagen finns i *bilaga 3*.

Regeringen beslutade den 23 mars 1995 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 4*.

Lagrådets yttrande finns i *bilaga 5*.

Som kommer att framgå av det följande har regeringen beaktat de synpunkter som Lagrådet har framfört. Därutöver har, i förhållande till lagrådsremissens lagförslag, vissa redaktionella ändringar gjorts.

Vi redovisar i propositionen också vår syn på två angränsande frågor som kyrkomötet har tagit upp. Det gäller dels frågan om dop som förutsättning för valbarhet till kyrkliga förtroendeuppdrag och anställning i vissa befattningar inom Svenska kyrkan (avsnitt 6), dels frågan om lagstiftning om församlingsregister (avsnitt 5.8).

4 Allmänna utgångspunkter

Nuvarande bestämmelser

Bestämmelserna om medlemskap i Svenska kyrkan finns i 6–19 §§ religionsfrihetslagen. Enligt 6 § får bara svenska medborgare och i landet bosatta utlänningar tillhöra Svenska kyrkan. Barn i äktenskap inträder i Svenska kyrkan vid födseln om båda föräldrarna eller en av dem tillhör kyrkan (7 § första stycket). Barn utom äktenskap inträder enligt 8 § vid födseln i kyrkan om modern tillhör Svenska kyrkan. Barn som på detta sätt inte har inträtt vid födseln kan under vissa förutsättningar erhålla automatisk kyrkotillhörighet, om föräldrarna gifter sig med varandra. Den som förvärfvar svenskt medborgarskap tas också upp i kyrkan utan någon särskild ansökan, om han eller hon är evangelisk-luthersk trosbekännare och inte har anmält att vederbörande inte önskar träda in i kyrkan (9 §). I övrigt kan man inträda i Svenska kyrkan efter ansökan (10 §). Utträde ur Svenska kyrkan sker genom anmälan hos pastor i den församling där man är folkbokförd (11 och 12 §§).

Föreskrifterna om medlemskap i Svenska kyrkan har ett särskilt konstitutionellt skydd. Sådana föreskrifter kan nämligen bara meddelas genom lag, som stiftas av riksdagen med samtycke av kyrkomötet (punkt 9 andra stycket övergångsbestämmelserna till regeringsformen).

Regeringsformen och religionsfriheten

Varje medborgare är gentemot det allmänna skyddad mot tvång att ge tillkänna sin inställning i religiöst hänseende och att tillhöra ett trosamfund. Detta uttryck för den s.k. negativa religionsfriheten finns i 2 kap. 2 § regeringsformen. Reglerna fick denna utformning genom 1976 års grundlagsreform. Samtidigt fördes det in i regeringsformen en övergångsbestämmelse som gör det möjligt att bestämmelserna om tillhörighet till Svenska kyrkan kan gälla utan hinder av 2 kap. 2 § regeringsformen (punkt 3 övergångsbestämmelserna till lagen [1976:871]

om ändring i regeringsformen).

Frågan om tillhörighetsreglernas förenlighet med regeringsformen har varit föremål för behandling i riksdagen vid flera tillfällen. Genom den nämnda övergångsbestämmelsen till regeringsformen i samband med regleringen av den negativa religionsfriheten har riksdagen tagit definitiv ställning för att reglerna i sig är oförenliga. Vid behandlingen av förslaget till ny kyrkolag (prop. 1991/92:85 s. 22, bet. 1991/92:KU32 s.12, rskr. 1991/92:222) förutsatte riksdagen att tillhörighetsfrågan skulle få sin lösning i det fortsatta utredningsarbetet på det kyrkliga området.

Den parlamentariskt sammansatta Kyrkoberedningen har i betänkandet Staten och trossamfundet (SOU 1994:42) konstaterat att bestämmelserna om kyrkotillhörigheten i Svenska kyrkan måste bringas i överensstämmelse med bestämmelserna i regeringsformen.

Tillhörighet utifrån Svenska kyrkans identitet

Nya regler om tillhörighet till Svenska kyrkan måste kunna accepteras från allmän synpunkt och uppfylla regeringsformens krav men måste givetvis också bestämmas utifrån Svenska kyrkans identitet som trossamfund. Svenska kyrkans centralstyrelse framhåller i sin skrivelse till kyrkomötet om kyrkotillhörigheten (CsSkr 1994:4) att det finns starka principiella skäl som talar för att tydligare gestalta sambandet mellan dop och kyrkotillhörighet. Enligt Centralstyrelsen är det dessutom stötande för kyrkan som nådessamfund om gällande tillhörighetsregler kan förknippas med tvång.

Vid behandlingen av Centralstyrelsens skrivelse har 1994 års kyrkomöte framhållit att en avgörande utgångspunkt vid utformningen av reglerna om kyrkotillhörigheten är att tillhörigheten bestäms av kyrkan själv utifrån sin egen identitet och självförståelse. Det är alltså kyrkan som utifrån sin bekännelse, karaktär, tradition och ordning måste utforma sina tillhörighetsregler. Vid utformningen av reglerna måste enligt kyrkomötet hänsyn tas såväl till Svenska kyrkans principiella syn på dopet, folkkyrkan och familjen som till det samhälle i vilket kyrkan verkar (2KL 1994:7 s. 6).

Nya tillhörighetsregler bör införas

Regeringen kan konstatera att det från statens sida sedan länge har stått klart att reglerna om tillhörighet till Svenska kyrkan måste reformeras utifrån ett religionsfrihetsperspektiv. Samtidigt instämmer regeringen med kyrkomötet i att reglerna måste utformas utifrån Svenska kyrkans syn på sig själv. Numera finns det inom Svenska kyrkan en mycket bred samstämmighet i synen på kyrkan, dopet och kyrkotillhörigheten, vilket har kunnat konstateras vid såväl 1992 års som 1994 års kyrkomöten.

Kyrkotillhörighetsberedningens förslag fick vid remissbehandlingen ett utomordentligt starkt stöd från de inomkyrkliga remissinstanserna. Således ger 76 procent av de svarande församlingarna, pastoraten och samfälligheterna förslaget sitt stöd endera oreserverat eller med önskemål

om endast marginella justeringar. Samtliga domkapitel och stiftsstyrelser eller stiftsfullmäktige tillstyrker helt eller i stort att förslagen läggs till grund för en rättslig reglering. De flesta övriga kyrkliga organ tillstyrker också förslagen. De rättsliga instanserna har i huvudsak en positiv eller neutral bedömning. Kammarrätten i Jönköping framhåller att den föreslagna regleringen "utgör en rimlig avvägning mellan de synsätt på kyrkan som finns såväl inom kyrkan som bland medborgarna i stort".

Mot den bakgrund som har redovisats finns det enligt regeringens mening skäl att genomföra en reform med nya regler om tillhörigheten till Svenska kyrkan på det sätt som kyrkan själv har föreslagit. Regeringen tar i det följande upp de olika delfrågor som är aktuella vid lagregleringen.

5 Nya regler för kyrkotillhörighet

5.1 Vem som får tillhöra Svenska kyrkan

Regeringens förslag: Svenska medborgare eller här i landet bosatta utländska medborgare får tillhöra Svenska kyrkan.

Svenska kyrkans centralstyrelse får medge att även andra personer får tillhöra Svenska kyrkan.

Kyrkotillhörighetsberedningens förslag: Beredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft några invändningar mot förslaget i denna del.

1994 års kyrkomöte: Kyrkomötets förslag överensstämmer med regeringens.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 6 § första stycket religionsfrihetslagen får endast svensk medborgare eller här i riket bosatt utlänning vara medlem i Svenska kyrkan. Kyrkomötets förslag överensstämmer i sak med vad som redan nu gäller.

1994 års kyrkomöte har liksom kyrkotillhörighetsberedningen och Svenska kyrkans centralstyrelse valt att använda orden "kyrkotillhörighet" eller "tillhöra Svenska kyrkan" i stället för medlemskap eller medlem i Svenska kyrkan. Skälen för detta har inte redovisats i det nu aktuella sammanhanget. Däremot behandlades frågan av 1992 års kyrkomöte med anledning av en motion i ämnet. Andra kyrkolagsutskottet hänvisade därvid till att Läronämnden slagit fast att Svenska kyrkan är ett nådessamfund och står i en folkkyrklig tradition och uttalade för sin del följande (2KL 1992:3 s. 6): "Utskottet finner det vara avgörande att identiteten som trossamfund får komma till uttryck i regleringen av kyrkotillhörigheten. Det betyder att Svenska kyrkan inte får gestaltas i föreningsrättsliga kategorier, dvs. som en sammanslutning av likasinnade. Eftersom begreppet medlemskap hör samman med ett föreningsrättsligt tänkande bör det i möjligaste mån undvikas."

Oavsett hur det förhåller sig med detta kan regeringen för sin del konstatera att de olika uttrycken i sak inte torde innebära någon skillnad. Andra kyrkolagsutskottet påpekade också i sitt betänkande med anledning av Centralstyrelsens skrivelse till 1994 års kyrkomöte att det i punkten 9 övergångsbestämmelserna till regeringsformen talas om medlemskap i Svenska kyrkan (2KL 1994:7 s. 11). Utskottet konstaterade samtidigt att ändringen av uttrycket medlemskap till kyrkotillhörighet inte kan leda till något missförstånd. Regeringen kan instämma i den bedömningen.

I dag gäller enligt 6 § andra stycket religionsfrihetslagen att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får medge att även en utom riket bosatt utlänning antas som medlem i kyrkan. Enligt förordningen (1979:931) om prövning av vissa ansökningar om medlemskap i Svenska kyrkan är det domkapitlet i Uppsala som prövar sådana ansökningar. Kyrkomötets förslag i denna del innebär den ändringen i förhållande till vad som gäller i dag att sådana ärenden i stället skall prövas av Svenska kyrkans centralstyrelse. Enligt regeringens mening är detta en lämplig ordning. Centralstyrelsen är den centrala kyrkliga förvaltningsmyndigheten som också ansvarar för kyrkans centrala medlemskapsregister (17 § religionsfrihetslagen). Kyrkomötets förslag bör därför genomföras.

5.2 Huvudregel för kyrkotillhörighet

Regeringens förslag: Den som döps i Svenska kyrkans ordning blir upptagen i Svenska kyrkan.

Kyrkotillhörighetsberedningens förslag: Beredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Beredningens förslag får en i det närmaste total uppslutning av de inomkyrkliga remissinstanserna. Av övriga tillstyrker alla remissinstanser utom två eller har inga invändningar mot förslaget. *Juridiska fakultetsnämnden i Uppsala* framhåller att vissa allmänna krav bör ställas på regleringen av medlemskapet så länge Svenska kyrkan är offentligrättsligt reglerad. Ett sådant skulle vara att krav på specificerade religiösa ceremonier inte införs i lagstiftningen. *Juridiska fakultetsstyrelsen i Lund* är också kritisk och anser att förslaget är en kompromiss mellan alternativen dop och anmälan.

1994 års kyrkomöte: Kyrkomötets förslag överensstämmer med regeringens.

Skälen för regeringens förslag: Någon regel om dopet som medlemsgrund finns inte i religionsfrihetslagen i dag. Som har redovisats i det föregående (avsnitt 4) blir barn automatiskt medlemmar i Svenska kyrkan, om någon av föräldrarna tillhör kyrkan. Om föräldrarna inte är gifta med varandra blir barnet medlem om modern tillhör kyrkan. Den som blir svensk medborgare och är evangelisk-luthersk trosbekännare blir också automatiskt medlem i kyrkan. I övrigt krävs någon form av ansökan för medlemskap. Den automatiska medlemsanslutningen har

kritiserats och strider också mot reglerna om negativ religionsfrihet i 2 kap. 2 § regeringsformen.

En regel genom vilken dopet blir medlemsgrundande får anses vara förenlig med reglerna i 2 kap. 2 § regeringsformen. Dopet får anses innefatta en viljeyttring att tillhöra kyrkan. Därutöver kommer den religiösa innebörd som dopet har.

Som kommer att framgå senare innebär kyrkomötets förslag att dopet skall vara den normala vägen in i kyrkan, men att även andra möjligheter skall finnas. De innebär någon form av anmälan. Mot denna bakgrund finns det från strikt rättsliga utgångspunkter inte något behov av en regel som anger dopet som grund för kyrkotillhörighet.

Enligt regeringens mening är det emellertid i sammanhanget viktigt att framhålla att det här är fråga om lagstiftning som är av grundläggande betydelse för Svenska kyrkans identitet som trossamfund. Det är också av den anledningen som kyrkomötet har getts en grundlagsfäst medbestämmanderätt.

Centralstyrelsen har i sin skrivelse till kyrkomötet av principiella teologiska skäl tillbakavisat varje förslag som bygger medlemskapet på ett anmälningsförfarande. Centralstyrelsen framhåller i det sammanhanget följande (CsSkr 1994:4 s. 23): "En ordning med anmälan som grund skulle stå i strid med kyrkans karaktär av ett nådessamfund, som grundläggs av de kyrkoskapande faktorerna, dvs. Ordet, dopet och nattvarden".

Andra kyrkolagsutskottet har i sitt betänkande med anledning av Centralstyrelsens skrivelse för sin del anfört följande (2KL 1994:7 s. 6): "Dopet ger tillhörighet till Kristi kyrka. Eftersom Svenska kyrkan vill manifesteras Kristi kyrka måste kyrkotillhörigheten vara relaterad till dopet. Samtidigt måste Svenska kyrkans särskilda historia beaktas. Det är viktigt att dopet är inkluderande och inte uteslutande. De odöptas möjlighet att tillhöra kyrkan på väg till dopet får inte sättas i fråga."

Kyrkomötets förslag i denna del bygger alltså på kyrkans syn på sig själv som trossamfund. Enligt regeringens mening bör staten inte ha några synpunkter på detta, så länge förslagen inte står i strid mot vår konstitution eller grundläggande rättssäkerhetskrav. Kyrkomötets förslag i denna del bör därför genomföras.

5.3 Barn

Regeringens förslag: Ett barn under 18 år som inte döps i Svenska kyrkans ordning skall tas upp i Svenska kyrkan efter meddelande från barnets vårdnadshavare. Den som har fyllt 15 år skall själv ha samtyckt till det.

Kyrkotillhörighetsberedningens förslag: Beredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Det stora flertalet remissinstanser är positiva till beredningens förslag. Ett par remissinstanser anser att en gräns bör

finnas för kyrkotillhörighet utan dop. *Svenska kyrkans fria synod* och *Katolska biskopsämbetet* förordar att enbart dopet skall grunda kyrkotillhörighet, men framför som ett alternativ att en tidsgräns sätts för tillhörighet utan dop. *Teologiska fakultetsnämnden i Uppsala* anser att inga vägande teologiska skäl talar för kyrkotillhörighet utan dop. *Juridiska fakultetsnämnden i Uppsala* anser att anmälan ensamt skall vara medlemsgrundande. *Juridiska fakultetsstyrelsen i Lund* kritiserar förslaget och anser att endera dopet eller anmälan renodlat bör föra med sig kyrkotillhörighet, om en ändring över huvud taget skall genomföras.

Några remissinstanser anser att åldersgränsen för samtycke bör sänkas till 12 respektive 14 år. *Svenska kyrkans församlingsnämnd* och *Svenska Kyrkans Unga* ifrågasätter åldersgränsen 18 år för inträde genom meddelande från vårdnadshavaren och föreslår att den sätts vid 15 år.

1994 års kyrkomöte: Kyrkomötets förslag överensstämmer med regeringens.

Skälen för regeringens förslag: I dag gäller för den som är under 18 år och som inte automatiskt har blivit medlem i Svenska kyrkan att barnet kan vinna inträde i kyrkan efter ansökan. Ansökan skall göras av barnets vårdnadshavare. Om barnet fyllt 15 år, krävs samtycke från barnet. Regler om detta finns i 10 och 12 §§ religionsfrihetslagen.

Kyrkomötets förslag i denna del ansluter således nära till vad som gäller redan i dag.

I sammanhanget bör nämnas FN:s konvention om barnets rättigheter, till vilken Sverige har anslutit sig (SÖ 1990:20). Enligt konventionens artikel 14 skall konventionsstaterna respektera barnets rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet. Vidare skall konventionsstaterna respektera föräldrarnas eller vårdnadshavares rättigheter och skyldigheter att på ett sätt som är förenligt med barnets fortlöpande utveckling ge barnet ledning då det utövar sin rätt. Denna bestämmelse kompletteras av artikel 18, moment 4 i konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (SÖ 1971:42). I denna artikel förpliktar sig konventionsstaterna att respektera föräldrars frihet att tillförsäkra sina barn den religiösa och moraliska uppfostran som står i överensstämmelse med föräldrarnas egen övertygelse. Motsvarande bestämmelse finns också i artikel 2, första tilläggsprotokollet till den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna (SÖ 1952:35).

De nu föreslagna reglerna ger föräldrarna respektive vårdnadshavarna sådana rättigheter som faller inom ramen för de uppgifter som föräldrar tilläggs i de förut nämnda konventionerna. I sammanhanget är det också viktigt att framhålla att förslaget innebär att inträde i kyrkan mellan femton och arton års ålder bara kan ske med barnets samtycke.

Några remissinstanser har ansett att den nyss angivna åldersgränsen för samtycke bör sänkas till tolv eller fjorton år. Regeringen anser för sin del att den frågan bör kunna diskuteras. Regeringen har emellertid beslutat tillkalla en särskild utredare för att se över samtliga åldersgränser som gäller barn och ungdomar (dir. 1995:29). Det ligger inom ramen för utredarens uppdrag att också överväga de nu aktuella åldersgränserna. Tills vidare bör därför kyrkomötets förslag i denna del accepteras.

Beträffande skälen i övrigt för kyrkomötets förslag i denna del och dess

förhållande till dopet som medlemsgrund kan hänvisas vad Centralstyrelsen har anfört i sin skrivelse till kyrkomötet (CsSkr 1994:4 s. 24 f.) och vad andra kyrkolagsutskottet har uttalat i sitt betänkande med anledning av Centralstyrelsens skrivelse (2KL 1994:7 s. 6 f.).

5.4 Vuxna

Regeringens förslag: Den som har fyllt 18 år och vill inträda i Svenska kyrkan i annat fall än genom dop skall efter skriftlig anmälan tas upp i kyrkan, om han eller hon

1. är döpt i Svenska kyrkans ordning eller någon annan evangelisk-luthersk kyrkas ordning,
2. är döpt i någon annan kristen kyrkas ordning och begär undervisning i Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära, eller
3. samtidigt med anmälan begär undervisning i Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära som förberedelse för dop.

Kyrkotillhörighetsberedningens förslag: Beredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna tillstyrker beredningens förslag. Kritik framförs dock på flera punkter. Sålunda anser flera remissinstanser att en tidsgräns bör finnas för kyrkotillhörighet utan dop. Några är helt avvisande till att vuxna skall tas upp i kyrkan utan dop. Vidare riktas kritik från flera remissinstanser med anknytning till kyrkan mot utformningen av alternativen för vuxnas inträde (se vidare CsSkr 1994:4 s. 26 f.).

1994 års kyrkomöte: Kyrkomötets förslag i denna del överensstämmer i sin helhet med regeringens.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 10 § religionsfrihetslagen skall en vuxen person som vill vinna inträde i Svenska kyrkan ansöka om det. Om sökanden visar att han är döpt i Svenska kyrkans ordning eller att han tillhör något annat evangeliskt-lutherskt trossamfund, skall han eller hon utan vidare prövning tas upp i kyrkan. Samma sak gäller om sökanden har fått den undervisning i kyrkans lära, som med hänsyn till sökandens ålder och övriga omständigheter bör krävas och sökanden dessutom inför pastor avger en muntlig försäkran att ansökningen är grundad på allvarliga religiösa skäl.

Kyrkomötets förslag ansluter delvis till den ordning som gäller i dag för vuxnas inträde i Svenska kyrkan. En nyhet är att det i kyrkomötets förslag ställs upp krav på skriftlig anmälan. Enligt regeringens mening är detta en lämplig ordning. På så sätt garanteras att underlaget för beslutet finns dokumenterat.

En annan formell nyhet gäller dem som tillhör något annat evangeliskt-lutherskt trossamfund. I dag räcker det med tillhörigheten till ett sådant trossamfund för att en vuxen person efter ansökan skall tas upp i kyrkan. Kyrkomötets förslag innebär den formella ändringen att förutsättningen i stället skall vara att personen är döpt i den ordning som gäller för en

annan evangelisk-luthersk kyrka. I sak torde förslaget inte innebära någon skillnad, eftersom övriga evangelisk-lutherska kyrkor har dopet som medlemsgrund.

För andra än dem som är döpta i Svenska kyrkans ordning eller någon annan evangelisk-luthersk kyrkas ordning och som vill träda in i kyrkan skall enligt kyrkomötets förslag gälla helt nya regler. I dag gäller, som nyss har redovisats, att sökanden skall ha fått den undervisning i kyrkans lära, som med hänsyn till sökandens ålder och övriga omständigheter bör krävas, och att sökanden avger en muntlig försäkran om att ansökan är grundad på allvarliga religiösa skäl.

I förarbetena till de nuvarande bestämmelserna uttalade föredragande statsrådet i denna del följande (prop. 1951:100 s. 150):

I fråga om måttet av den undervisning, som sökanden sålunda skall ha erhållit för att hans ansökan om inträde skall kunna bifallas, måste uppenbarligen hänsyn tagas till sökandens ålder och övriga omständigheter. Utgångspunkt för bedömandet bör vara den undervisning som kyrkans medlemmar i allmänhet under motsvarande omständigheter erhållit, och härvid böra självfallet icke för stränga krav ställas. Syftet med bestämmelsen är nämligen endast att det skall finnas en möjlighet att tillse att den som vuxit upp under inflytande av en annan religion eller eljest under sådana förhållanden att han kommit att stå helt främmande för kristendomen, innan han mottages, erhåller undervisning om vad en anslutning till den kristna religionen, och då särskilt till den evangelisk-lutherska formen därav, innebär. Vidare bör det naturligtvis, såsom Sveriges yngre prästers förbund påpekat, finnas möjlighet att tillfredsställa en önskan om inträde även för den som har en bristfällig intellektuell utrustning och därför har svårigheter att tillägna sig kyrkans lära. Detsamma gäller om minderårig, som ännu icke kunnat få någon undervisning.

Beträffande den försäkran som sökanden bör avlägga ha vissa domkapitel anmärkt att ordalagen icke endast böra tala om ett allvarligt uppsåt, såsom kommittén föreslagit, utan också ha en innehållsmässig bestämning. Det kan vara tveksamt, vilken formulering som härvid är den bästa. Mot det förslag som nämnda domkapitel framställa kan invändas att betydelsen därav måhända icke är så tillgänglig för lekmannen. I anslutning till ett förslag som framställt av Västerås domkapitel i yttrande över 1927 års betänkande har jag föredragit ett uttryck som går ut på att ansökningen är grundad på allvarliga religiösa skäl. Sökandens skäl för sin ansökan skola naturligtvis icke bedömas av pastor. I sådant fall då inträde begäres för barn som ej fyllt 18 år och står under annans vårdnad torde någon försäkran rörande allvaret i uppsåtet icke böra krävas. Ett stadgande härom har upptagits i 10 §.

Kyrkomötets förslag innebär inget krav på att sökanden har fått undervisning i Svenska kyrkans lära, utan i stället att sökanden begär sådan undervisning. För det fall sökanden inte redan är döpt i någon annan kristen kyrkas ordning skall begäran om undervisning ske i avvaktan på dop. Kyrkomötet ställer i sitt förslag inte heller upp något krav på muntlig försäkran att ansökan är grundad på allvarliga religiösa skäl.

De föreslagna nya reglerna i denna del skall ses mot bakgrund av kyrkomötets principiella ställningstagande att vägen in i Svenska kyrkan skall vara dopet, samtidigt som det skall finnas en möjlighet att tillhöra

kyrkan i avvaktan på dop.

Dopet är den normala förutsättningen för att tillhöra en kristen kyrka. Som framhölls vid tillkomsten av religionsfrihetslagen är det felaktigt att betrakta dopet enbart som en inträdsceremoni som hänför sig till ett särskilt kyrkosamfund. Dopet har inte en sådan karaktär. Det upprepas inte; varken när någon som har trätt ur kyrkan åter vill träda in, eller när någon som redan har blivit döpt i ett annat kristet kyrkosamfund vill träda in i Svenska kyrkan (jfr prop. 1951:100 s. 149).

Vid remissbehandlingen har kritik riktats mot att en vuxen skall kunna tas upp i kyrkan i avvaktan på dop, om hon eller han begär undervisning. Centralstyrelsen har här framhållit att undervisning inte bara skall begäras utan även delges. Centralstyrelsen har vidare i denna del anfört följande (CcSkr 1994:4 s. 28): "Om undervisningen skall ha delgivits före upptagandet finns inte lika stor anledning att acceptera en kyrkotillhörighet för vuxen i avvaktan på att dopet tas emot. Om bestämmelsen ändras i den riktningen, uppstår dessutom teologiska svårigheter. En sådan bestämmelse innebär ju principiellt sett att den som genomgått dopundervisning väljer att tillhöra kyrkan utan att ta emot dopet." Kyrkomötet har för sin del inte uttryckt någon annan åsikt.

Regeringen kan för sin del konstatera att kyrkomötets förslag i praktiken kan innebära att den som har fått dopundervisning kan välja att kvarstå i kyrkan utan att ha tagit emot dopet. Sannolikheten för att så blir fallet får emellertid anses som liten. Som Centralstyrelsen framhåller får en begäran om undervisning som förberedelse för dop anses innebära att personen i fråga uttrycker en önskan att träda i nådemedelsgemenskap med kyrkan (CcSkr 1994:4 s. 28).

Kyrkomötets förslag i denna del är således motiverade utifrån principiella teologiska skäl mot vilka regeringen inte har anledning att invända. Mot denna bakgrund och då förslaget också är förenligt med regeringsformens regler om religionsfrihet, bör det kunna genomföras.

5.5 Utträde ur kyrkan

Regeringens förslag: Den som tillhör Svenska kyrkan får utträda ur kyrkan genom anmälan. Anmälan skall göras personligen hos kyrkoherden eller enskilt genom en egenhändigt undertecknad handling som bevitnats av två personer.

För barn under 18 år skall anmälan göras av barnets vårdnadshavare. Den som har fyllt 15 år skall själv ha samtyckt till utträdet.

Kyrkotillhörighetsberedningens förslag: Beredningens förslag överensstämmer med regerings.

Remissinstanserna: De allra flesta remissinstanserna tillstyrker eller har inga invändningar mot beredningens förslag. Ett par remissinstanser har dock synpunkter på de föreslagna åldersgränserna för beslut eller samtycke och vill sänka dem till 15 respektive 12 år.

1994 års kyrkomöte: Kyrkomötets förslag överensstämmer med

regeringens.

Skälen för regeringens förslag: Regler om utträde ur Svenska kyrkan finns i dag i 11 § religionsfrihetslagen. Om en medlem av Svenska kyrkan inte längre vill tillhöra kyrkan, skall hon eller han göra anmälan om utträde hos pastor i den församling där hon eller han är folkbokförd. Anmälan skall göras personligen eller enskilt i en egenhändigt under-tecknad och av två personer bevitnad handling.

Kyrkomötets förslag överensstämmer i sak med den ordning för utträde som gäller i dag. Regeringen anser i likhet med de flesta remissinstan- serna att förslaget bör godtas.

Beträffande frågan om vilka åldersgränser som skall gälla för beslut och samtycke för barn under 18 år, kan hänvisas till vad som har sagts i det föregående (avsnitt 5.3).

5.6 Beslut om kyrkotillhörighet

Regeringens förslag: Frågor om kyrkotillhörighet prövas av kyrkoherden i den församling där den som ärendet rör är folkbok- förd.

Kyrkoherden får förordna en annan präst i pastoratet att pröva sådana frågor.

I fråga om den som inte är folkbokförd i Sverige prövas ärendet av Svenska kyrkans centralstyrelse.

Kyrkotillhörighetsberedningens förslag: Beredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft några invändningar mot beredningens förslag.

1994 års kyrkomöte: Kyrkomötets förslag överensstämmer i sin helhet med regeringens.

Skälen för regeringens förslag: Enligt den ordning som gäller i dag prövas frågor om medlemskap i Svenska kyrkan av pastor i den församling där sökanden är folkbokförd. I fråga om den som inte är folkbokförd i Sverige prövas frågorna av pastor i den församling inom landet där sökanden vistas.

Begreppet pastor definieras i 16 § religionsfrihetslagen. Med pastor avses i lagen kyrkoherde i en församling i Svenska kyrkan eller någon annan präst som domkapitlet har förordnat att sköta de uppgifter som pastor har enligt lagen. Domkapitlet får också förordna någon annan att handlägga ärenden som pastor har enligt lagen. Regeringen får också uppdra åt en svensk diplomatisk eller konsulär ämbetsman att handlägga frågor som enligt religionsfrihetslagen ankommer på pastor.

Kyrkomötets förslag skiljer sig delvis från vad som gäller i dag.

Kyrkomötet använder inte begreppet pastor och möjligheten att delegera pastors uppgifter till andra än präster slopas. Vidare övertar Svenska kyrkans centralstyrelse uppgiften att pröva frågor om kyrkotillhörighet i fråga om dem som inte är folkbokförda i Sverige.

Ansvaret när det gäller beslut om kyrkotillhörighet läggs enligt kyrkomötets förslag uttryckligen på kyrkoherden i stället för på pastor. Som skäl anförs att det är rimligt att huvudansvaret för hela pastoratet läggs på kyrkoherden, eftersom de nya bestämmelserna förutsätter ett gemensamt pastoralt program. Om någon annan präst behöver anlitas för att fullgöra uppgifterna, får kyrkoherden delegera till en annan präst i pastoratet (CsSkr 1994:4 s. 29 f.).

Kyrkomötets förslag ansluter nära till vad som gäller i dag i fråga om dem som är folkbokförda i Sverige. Enligt regeringens mening är det en rimlig ordning att beslutanderätten i frågor om kyrkotillhörighet läggs på kyrkoherden eller på den präst i pastoratet som kyrkoherden förordnar. Detta i synnerhet som man inom Svenska kyrkan planerar ett offensivt pastoralt program som skall fastställas av biskopen och domkapitlet i varje stift med anledning av de föreslagna nya reglerna (jfr CsSkr 1994:4 s. 35 f.). I sammanhanget kan påpekas att kyrkoherden, liksom pastor för närvarande, i sin beslutsfunktion när det gäller frågor om kyrkotillhörighet utgör en statlig förvaltningsmyndighet under regeringen.

Kyrkomötet föreslår att frågor om kyrkotillhörighet i fråga om dem som inte är folkbokförda i Sverige skall prövas av Svenska kyrkans centralstyrelse. Motsvarande uppgifter ankommer i dag på pastor i den församling där den person som ansökan eller anmälan avser vistas eller på svensk diplomat eller konsul som har fått regeringens förordnande. Svenska kyrkans centralstyrelse är en central förvaltningsmyndighet inom Svenska kyrkan och ansvarar i den egenskapen också för kyrkans centrala medlemskapsregister. Det är därför naturligt och även en lämplig ordning att Centralstyrelsen beslutar i dessa frågor.

Regeringen finner sammanfattningsvis att kyrkomötets förslag i dessa delar bör genomföras.

5.7 Tidpunkten för inträde och utträde

Regeringens förslag: Kyrkotillhörigheten för den som blir upptagen i Svenska kyrkan gäller från och med

1. dopdagen, eller
2. den dag då meddelande eller anmälan om upptagande kom in till kyrkoherden.

Kyrkotillhörigheten upphör från och med den dag då anmälan om utträde kom in till kyrkoherden.

Kyrkotillhörighetsberedningens förslag: Beredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Enligt beredningens förslag skall tidpunkten för inträde knytas till den dag då meddelande eller anmälan kom in. Beredningen har således inte i sitt förslag angett till vem anmälan skall ha kommit in.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft några invändningar mot förslaget.

1994 års kyrkomöte: Kyrkomötets förslag överensstämmer med

regeringens.

Skälen för regeringens förslag: Medlemskapet i Svenska kyrkan för med sig en rad rättsverkningar. Den som är medlem i Svenska kyrkan är skyldig att betala full församlingsskatt. Med medlemskapet följer också rösträtt och valbarhet vid kyrkliga val.

Bortsett från reglerna om barn som vid födseln blir medlemmar i Svenska kyrkan och evangelisk-lutherska trosbekännare som vid förvärv av svenskt medborgarskap automatiskt blir medlemmar i kyrkan, saknas uttryckliga regler i religionsfrihetslagen om tidpunkten för inträde respektive utträde ur kyrkan. I avsaknad av uttryckliga regler om detta får anses gälla att sökanden blir medlem respektive "icke-medlem" när ett lagkraftvunnet beslut i frågan föreligger. I allmänhet torde ansökningar om inträde respektive utträde bifallas. I dessa fall finns inte någon som kan överklaga beslutet. Det vinner därför laga kraft omedelbart.

Eftersom rättsverkningar är knutna till medlemskapet i Svenska kyrkan är det enligt regeringens mening lämpligt att – såsom kyrkomötet har föreslagit – tidpunkten för inträdet respektive utträdet uttryckligen regleras. De nu föreslagna reglerna för kyrkotillhörighet bygger på dopet och i vissa fall meddelande eller anmälan, dvs. någon form av viljeyttring. Den som låter döpa sig eller anmäler sig för inträde eller utträde kan förutsättas vilja träda in eller ut ur kyrkan omedelbart. Med hänsyn till detta är det en rimlig utgångspunkt att rättsverkningarna av medlemskapet knyts till dagen för dopet eller dagen för meddelande eller anmälan om inträde. Detsamma bör gälla för utträde. Detta förutsätter naturligtvis att åtgärden också leder till beslut om inträde eller utträde, dvs. att övriga krav också är uppfyllda.

Enligt kyrkomötets förslag skall kyrkotillhörigheten gälla eller upphöra från och med den dag då anmälan kom in till kyrkoherden. Denna ordning fungerar i fråga om dem som är folkbokförda i Sverige. Beträffande andra skall anmälan göras till och prövas av Svenska kyrkans centralstyrelse. Någon regel om när kyrkotillhörighet gäller eller upphör att gälla i dessa fall har inte antagits eller föreslagits av kyrkomötet. För dessa fall får i stället allmänna regler tillämpas, dvs. inträdet eller utträdet kommer då att gälla från det att beslutet har vunnit laga kraft.

Det får i och för sig anses vara en brist att regleringen inte täcker samtliga fall av inträde och utträde. Enligt regeringens mening får denna brist emellertid inte anses så allvarlig, eftersom det här är fråga om personer som inte är folkbokförda i Sverige. De rättsverkningar som är förenade med medlemskapet har inte någon omedelbar effekt på sådana personer.

En ändring av den föreslagna bestämmelsen kräver kyrkomötets samtycke. Det är enligt regeringens mening angeläget att förslaget till nya tillhörighetsregler föreläggs riksdagen så snart som möjligt och före kyrkomötets sammanträde i augusti 1995. Förslaget bör därför genomföras i det skick som det nu befinner sig, med inriktning på att senare med kyrkomötets samtycke göra de smärre justeringar som föranleds av den nu påpekade bristen.

Regeringens förslag: Svenska kyrkans centralstyrelse skall föra register över alla som tillhör Svenska kyrkan.

Kyrkoherden skall genast meddela Svenska kyrkans centralstyrelse, när någon som är folkbokförd i församlingen har tagits upp i eller trätt ut ur Svenska kyrkan.

Svenska kyrkans centralstyrelse skall lämna de uppgifter till skatteförvaltningen som behövs för debitering och uppbörd av församlingsskatt och framställning av röstlängder.

Någon lagstiftning om församlingsregister behövs inte.

Kyrkotillhörighetsberedningens förslag: Beredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Beredningen har därutöver föreslagit att det av det centrala registret också skall framgå om den som tillhör Svenska kyrkan är döpt i Svenska kyrkans eller någon annan kristen kyrkas ordning. Beredningen har vidare föreslagit att det av kyrkoherdens underrättelse till Centralstyrelsen skall framgå om den som har upptagits i Svenska kyrkan är döpt i Svenska kyrkans eller någon annan kristen kyrkas ordning.

Remissinstanserna: Det fåtal remissinstanser som har uttalat sig i frågan har inte haft några invändningar mot beredningens förslag.

1994 års kyrkomöte: Kyrkomötets förslag överensstämmer med beredningens förslag. Kyrkomötet har dessutom begärt sådana ändringar av gällande bestämmelser att det blir möjligt att i församlingsregistret få en helhetsbild av en familj där någon tillhör Svenska kyrkan.

Skälen för regeringens förslag: Den 1 juli 1991 flyttades huvudmannskapet för folkbokföringen över från Svenska kyrkan (pastorsämberna) till skatteförvaltningen. Uppgifter om medlemskap i Svenska kyrkan registreras inte i folkbokföringens ADB-register. Lagen (1990:1536) om folkbokföringsregister medger inte heller att så sker. Enligt vad som uttalades i samband med genomförandet av folkbokföringsreformen bör det vara en kyrklig angelägenhet att hålla register över medlemmarna, även om skatteförvaltningen också behöver uppgifter om medlemmar i Svenska kyrkan (prop. 1990/91:153 s. 127).

Genom ändringar i religionsfrihetslagen (SFS 1991:488) lades uppgiften att föra ett register över medlemmarna i Svenska kyrkan på Svenska kyrkans centralstyrelse. Samtidigt ålades pastor att underrätta Centralstyrelsen om sina beslut om medlemskap och Centralstyrelsen att lämna de uppgifter till skatteförvaltningen om medlemskap i Svenska kyrkan som behövs för debitering och uppbörd av församlingsskatt och framställning av röstlängder.

Denna ordning bör enligt regeringens mening behållas även med nya regler för kyrkotillhörighet.

Kyrkomötet har föreslagit att det av lagen skall framgå att registret och kyrkoherdens underrättelser skall innehålla uppgifter om dop i Svenska kyrkans eller någon annan kristen kyrkas ordning. Några skäl för en lagreglering i denna del har inte anförts.

Dopet är ett ämne där normgivningskompetensen med stöd av punkten 10 övergångsbestämmelserna till regeringsformen har delegerats till kyrkomötet. Kyrkomötet har också meddelat föreskrifter om registerföring i kyrklig kungörelse (SKFS 1990:6) om dop- och konfirmationsregister av döpta respektive konfirmerade i Svenska kyrkans ordning. Ett sådant register får också föras centralt med hjälp av ADB enligt Datainspektionens föreskrifter (DIFS 1993:2) om ett förenklat ansökningsförfarande för vissa personregister i Svenska kyrkans verksamhet.

Enligt regeringens mening bör det ankomma på kyrkomötet att också i fortsättningen reglera frågan om dop och register över dop. I lagstiftningsärendet har inte kommit fram något förhållande eller någon omständighet som motiverar en annan ordning. Kyrkomötets förslag i denna del bör därför inte genomföras.

Kyrkomötet har hos regeringen begärt sådana ändringar av gällande bestämmelser att det öppnas en möjlighet att i församlingsregistren få en helhetsbild av en familj där någon tillhör Svenska kyrkan (2KL 1994:7 s. 9).

Inom Svenska kyrkan förbereder man ett offensivt pastoralt program som inkluderar en uppsökande verksamhet med erbjudande av dop i anslutning till nya regler för kyrkotillhörighet. För genomförande av ett sådant program är det av grundläggande betydelse att familjen kan ses som en enhet och att man kan få en helhetsbild av en familj i församlingsregistret. Detta kan dock uppnås på annat sätt än genom lagstiftningsåtgärder. Svenska kyrkans centralstyrelse har i december 1994 hos Datainspektionen begärt ändringar i de för Svenska kyrkan gällande föreskrifterna om församlingsregister. Enligt vad regeringen har inhämtat finns det goda förutsättningar för att kyrkomötets önskemål kan komma att tillgodoses genom Datainspektionens föreskrifter. Det finns därför inte skäl att nu överväga någon lagstiftningsåtgärd.

5.9 Meddelande om dop

Regeringens förslag: Den som har förrättat ett dop i Svenska kyrkans ordning skall genast meddela detta till kyrkoherden i den församling där den döpte är folkbokförd, om den döpte genom dopet har blivit upptagen i kyrkan enligt 2 §.

I fråga om en svensk medborgare som inte är folkbokförd i Sverige skall meddelandet sändas till Svenska kyrkans centralstyrelse.

Kyrkotillhörighetsberedningens förslag: Beredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Beredningen har föreslagit att underrättelse skall ske i fråga om alla dop som förrättas i Svenska kyrkans ordning.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft några invändningar mot beredningens förslag.

1994 års kyrkomöte: Kyrkomötets förslag överensstämmer med

regeringens på samma sätt som beredningens.

Skälen för regeringens förslag: I det föregående har regeringen föreslagit att Svenska kyrkans centralstyrelse även i fortsättningen skall föra ett centralt register över dem som tillhör Svenska kyrkan. För att Centralstyrelsen skall kunna hålla registret aktuellt har också föreslagits att kyrkoherden skall underrätta Centralstyrelsen om vilka personer som har tagits upp i respektive trätt ut ur Svenska kyrkan.

För att kunna fullgöra sin underrättelseskyldighet krävs att kyrkoherden i den församling där personen i fråga är folkbokförd alltid får kunskap om dem som blir upptagna i eller träder ut ur Svenska kyrkan. I de fall barn eller vuxna tas upp i kyrkan eller utträder efter meddelande eller anmälan föreligger inga problem, eftersom meddelandet eller anmälan alltid skall göras till kyrkoherden i den församling där barnet eller den vuxne är folkbokförd.

Enligt förslaget skall som huvudregel för inträde i Svenska kyrkan gälla att den som döps i Svenska kyrkans ordning blir upptagen i kyrkan. Något krav på att dopet skall förrättas av kyrkoherden i hemförsamlingen ställs inte upp. För att denne skall få den nödvändiga kunskapen om vilka som har tagits upp i kyrkan med stöd av huvudregeln om dop, bör det införas en lagreglerad skyldighet för den som har förrättat ett sådant dop att underrätta kyrkoherden om det medlemsgrundande dopet. I de fall en svensk medborgare, som har tagits upp i Svenska kyrkan genom dop, inte är folkbokförd i Sverige bör i stället meddelandet ske direkt till Centralstyrelsen.

Kyrkomötet har föreslagit att underrättelseskyldigheten skall avse alla fall av dop, således även när den döpte redan tillhör Svenska kyrkan. Kyrkomötets förslag i denna del får ses som en följd av dess förslag att i lag reglera registrering av dop i det centrala medlemsregistret. Regeringen har i det föregående ansett att det även i fortsättningen bör ankomma på kyrkomötet att inom ramen för sin normgivningskompetens meddela föreskrifter om dop och register över dop (avsnitt 5.8). Som en konsekvens av detta ställningstagande bör inte heller någon skyldighet att lämna meddelanden om dop i andra fall än när dopet leder till kyrkotillhörighet regleras i lag.

5.10 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: De nya reglerna för kyrkotillhörighet skall träda i kraft den 1 januari 1996.

Den som vid utgången av år 1995 tillhör Svenska kyrkan tillhör även i fortsättningen kyrkan så länge han eller hon inte har anmält sitt utträde.

Nya valbarhetsregler för vissa ledamöter och ersättare i Kyrkofondens styrelse och Domkyrkorådet i Lund påverkar inte uppdraget för dem som har valts till ett sådant uppdrag före ikraftträdandet.

Kyrkotillhörighetsberedningens förslag: Beredningen har föreslagit att de nya bestämmelserna skall träda i kraft den 1 januari 1995.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna kommenterar inte den föreslagna tiden för ikraftträdande. Några remissinstanser anser att de nya bestämmelserna bör träda i kraft senare.

1994 års kyrkomöte: Kyrkomötets förslag överensstämmer i sak med regeringens förslag.

Skälen för regeringens förslag: De nya reglerna för kyrkotillhörighet i Svenska kyrkan kräver förberedelser av praktisk och organisatorisk natur, främst inom kyrkan själv. Enligt vad regeringen har inhämtat pågår ett sådant förberedelsearbete. Sälunda håller ett pastoralt program på att utarbetas samt informationsmaterial, utbildning och nya administrativa rutiner att förberedas. Enligt regeringens bedömning bör de nya medlemskapsbestämmelserna därför kunna genomföras till den 1 januari 1996, såsom kyrkomötet också har föreslagit.

De nya reglerna för kyrkotillhörighet innebär att ingen längre automatiskt kommer att tillhöra Svenska kyrkan. För kyrkotillhörighet kommer att krävas antingen dop i Svenska kyrkans ordning eller anmälan. Det är uppenbart att dessa nya regler inte kommer att innebära någon ändring i de förhållanden som är etablerade vid reglernas ikraftträdande. De som tillhör Svenska kyrkan vid övergångstillfället förblir medlemmar också därefter, även om de inte är döpta eller har gjort anmälan om inträde. För att det inte skall råda någon tvekan om att så är fallet bör det anges i en övergångsbestämmelse till de nya reglerna.

I lagrådsremissen (se bilaga 4) föreslog regeringen att övergångsbestämmelsen skulle utformas i enlighet med kyrkomötets förslag. Lagrådet har dock för att undvika tvekan om tolkningen förordat en annan utformning av bestämmelsen. Regeringen instämmer i vad Lagrådet har anfört i denna del. Övergångsbestämmelsen bör således, i enlighet med Lagrådets förslag, utformas så att där anges att den som tillhör Svenska kyrkan vid utgången av år 1995 tillhör kyrkan även i fortsättningen så länge han eller hon inte har anmält sitt utträde.

Propositionens lagförslag innebär att kyrkotillhörighet införs som valbarhetskrav för vissa ledamöter och ersättare i Domkyrkorådet i Lund och Kyrkofondens styrelse (se avsnitt 8 Författningskommentar, 39 kap. 5 § och 42 kap. 7 §). I en övergångsbestämmelse bör slås fast att dessa regler inte påverkar uppdragen för dem som valts före ikraftträdandet. Om i något sådant fall det nya kravet inte är uppfyllt, innebär detta således inte att uppdraget upphör.

6 Valbarhet och anställning

Regeringens bedömning: Något krav på att den som väljs till ett kyrkligt förtroendeuppdrag eller anställs i vissa befattningar inom Svenska kyrkan skall vara döpt bör inte införas nu.

Kyrkotillhörighetsberedningens förslag: Beredningen har föreslagit att den som väljs till ett kyrkligt förtroendeuppdrag skall vara döpt. Den som före ikraftträdandet valts till ett kyrkligt förtroendeuppdrag utan att vara döpt skall dock enligt förslaget även därefter kunna inneha ett sådant uppdrag.

Remissinstanserna: En betydande majoritet av remissinstanserna tillstyrker beredningens förslag. Detta gäller särskilt de inomkyrkliga instanserna. Så tillstyrker exempelvis så gott som samtliga organ på stiftsplanet. *Stiftsfullmäktige i Västerås* betonar att dopet är grundval för ansvarstagandet i kyrkans demokratiska organ. *Stiftsstyrelsen i Strängnäs* framhåller att det också är en trovärdighetsfråga i en kyrka som enligt sin bekännelse har dopet som grund.

Några remissinstanser har dock principiella invändningar mot förslaget. Bland dessa är *Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund*, som bl.a. menar att de föreslagna valbarhetsreglerna leder till en tvångssituation och en gradering av de kyrkotillhöriga. *Juridiska fakultetsstyrelsen i Lund* framför liknande synpunkter. *Kammarkollegiet* påpekar att förslaget saknar motsvarighet i den borgerliga kommunallagstiftningen, enligt vilken alla kommunmedlemmar som har fyllt 18 år både har rösträtt och är valbara. *Teologiska fakultetsnämnden i Uppsala* anser att dopet skall vara grund för såväl rösträtt som valbarhet.

Flera kyrkliga remissinstanser tar upp frågan om dopkrav även för anställda i församlingsvårdande tjänst.

1994 års kyrkomöte: Kyrkomötets förslag överensstämmer med beredningens förslag. Kyrkomötet betonar den teologiska och principiella betydelsen av valbarhetsfrågan och framhåller att det inte finns något teologiskt undantag från regeln att mandatet att företräda kyrkan ges genom dopet.

Kyrkomötet har dessutom begärt sådana ändringar i kyrkolagen att det för behörighet att anställas på en tjänst som organist eller som kantor också skall krävas dop i Svenska kyrkan eller någon annan kyrkas ordning. Vidare har kyrkomötet uttalat att samma krav bör gälla för sekreteraren i Ansvarsnämnden för biskopar.

Skälen för regeringens bedömning: De frågor om dopet som förutsättning för valbarhet till kyrkliga förtroendeuppdrag och anställning i vissa befattningar inom Svenska kyrkan som aktualiserats är i huvudsak av principiell natur. Det stora flertalet förtroendevalda är redan döpta. Detsamma gäller säkert för de kategorier av anställda som omfattas av kyrkomötets begäran. Regeringen ser också detta som naturligt.

Det finns enligt regeringens mening skäl både för och emot förslaget om att den som väljs till ett kyrkligt förtroendeuppdrag eller anställs i vissa befattningar inom kyrkan skall vara döpt. Teologiska skäl som bl.a. hänger samman med mandatet att företräda kyrkan och sambandet med den föreslagna huvudregeln om dopet som grund för kyrkotillhörigheten kan anföras för förslaget. Det har också en stark koppling till Svenska kyrkans identitet. Mot förslaget talar bl.a. den i kommunala och andra sammanhang tillämpade principen om samband mellan rösträtt och valbarhet.

Frågan om de framtida relationerna mellan staten och Svenska kyrkan

bereds för närvarande inom Civildepartementet. Inriktningen är att ett förslag på grundval av Kyrkoberedningens slutbetänkande (SOU 1994:42) skall föreläggas 1995 års kyrkomöte. Om ett sådant förslag genomförs innebär det att frågor om valbarhet till kyrkliga förtroendeuppdrag och behörighet att anställas i Svenska kyrkan blir inomkyrkliga angelägenheter.

Regeringen är, mot bakgrund av både frågans art och de förändringar i ansvarsfördelningen mellan riksdag och kyrkomöte som kan förväntas, inte beredd att nu lägga fram förslag i enlighet med kyrkomötets begäran.

7 Kostnadskonsekvenser

Regeringens bedömning: För Svenska kyrkan kommer nya medlemskapsregler att föra med sig ökade kostnader i ett inledningsskede när personal skall utbildas och nya rutiner införs. Kostnaderna bör dock kunna bäras inom ramen för de resurser som nu står till buds.

Skälen för regeringens bedömning: En viktig utgångspunkt för kyrkomötets förslag om nya medlemskapsregler, som bygger på en aktiv handling av dem som vill tillhöra kyrkan, är att kyrkan själv också blir aktiv i en uppsökande verksamhet där dopet eller kyrkotillhörighet i övrigt erbjuds, främst nyfödda barn till dem som redan tillhör Svenska kyrkan. För detta ändamål utarbetas inom kyrkan för närvarande ett offensivt pastoralt program.

Det pastorala programmet bör kunna genomföras inom ramen för den verksamhet som kyrkan redan nu bedriver.

För kyrkans del kan en ny reglering av kyrkotillhörighet komma att föra med sig att nya rutiner för aviseringar mellan olika kyrkliga organ måste komma till stånd. De engångskostnader som därvid kan komma att uppstå får antas vara förutsedda av kyrkan och bör kunna finansieras inom ramen för tillgängliga resurser.

För statens del torde reformen inte kräva några ändrade aviseringsrutiner eller merkostnader i övrigt.

8 Författningskommentar

8.1 Förslaget till lag om ändring i kyrkolagen

I enlighet med kyrkomötets förslag föreslår regeringen att de nya reglerna om kyrkotillhörighet tas in i 3 kap. kyrkolagen. I dag innehåller det kapitlet endast en paragraf som hänvisar till religionsfrihetslagen. Kapitlet, som har rubriken "Om medlemskap" utgör också lagens tredje avdelning, som har rubriken "Medlemskap i Svenska kyrkan". Kyrko-

mötet har föreslagit att avdelningsrubriken ändras till "Kyrkotillhörighet i Svenska kyrkan" och att kapitelrubriken ändras till "Om kyrkotillhörighet". Regeringen anser för sin del att kyrkomötets förslag i dessa delar bör godtas med några smärre rent språkliga justeringar.

Flertalet av de bestämmelser i 3 kap. som regeringen nu föreslår har närmare behandlats och kommenterats i det föregående. Det gäller följande paragrafer:

- 1 § om vem som får tillhöra Svenska kyrkan (se avsnitt 5.1),
- 2 § om upptagande i kyrkan genom dop (se avsnitt 5.2),
- 3 § om barns upptagande i kyrkan (se avsnitt 5.3),
- 4 § om vuxnas upptagande i kyrkan (se avsnitt 5.4),
- 5 § om utträde ur kyrkan (se avsnitt 5.5),
- 6 § om beslut om kyrkotillhörighet (se avsnitt 5.6),
- 7 och 8 §§ om tidpunkten för inträde och utträde (se avsnitt 5.7),
- 9 § om register (se avsnitt 5.8),
- 10 § om meddelande om dop (se avsnitt 5.9),
- 11 § om meddelande om kyrkotillhörighet m.m. (se avsnitt 5.8),
- 13 § om Centralstyrelsens uppgiftsskyldighet (se avsnitt 5.8),
ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna (se avsnitt 5.10).

Kyrkomötet har även föreslagit vissa andra ändringar i kyrkolagen med anledning av att begreppet medlemskap byts ut mot tillhörighet. Vi anser att dessa ändringar bör genomföras. Härigenom tillgodoses också i allt väsentligt Lagrådets synpunkter i denna del. Det kyrkokommunala medlemsbegreppet bör dock inte ändras. Detta gäller såväl territoriella som icke-territoriella församlingar.

Beträffande lagförslaget i övrigt kan följande kommentarer lämnas.

3 kap. 12 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om att den som har tagits upp i eller trätt ut ur Svenska kyrkan skall få ett skriftligt bevis om det. Någon motsvarande regel finns inte i dag i religionsfrihetslagen. Däremot finns en regel i 1 § förordningen (1991:751) om underrättelse om medlemskap i Svenska kyrkan, om att den som har anmält utträde ur Svenska kyrkan skall få bevis om sin anmälan.

Enligt 21 § förvaltningslagen (1986:223) skall en sökande, klagande eller annan part underrättas om innehållet i det beslut varigenom myndigheten avgör ärendet, om detta avser myndighetsutövning mot någon enskild. Parten behöver dock inte underrättas, om det är uppenbart obehövt. Exempel på fall där det torde vara uppenbart obehövt att underrätta parten om myndighetens avgörande är rutinbeslut i icke kontroversiella ärenden, såsom beslut om folkbokföring i enlighet med de uppgifter som parten har lämnat (jfr Hellners m.fl., Nya förvaltningslagen, tredje upplagan, 1991 s. 257).

Att bli upptagen i eller träda ut ur Svenska kyrkan har stor betydelse för den enskilde. Den som berörs bör därför alltid få ett bevis om detta. En regel med denna innebörd bör därför ges, som kyrkomötet också har föreslagit. Regeln bör gälla i stället för reglerna om underrättelseskyldighet i 21 § förvaltningslagen (jfr 3 § förvaltningslagen).

3 kap. 14 §

Paragrafen motsvarar 19 § religionsfrihetslagen. I sak överensstämmer den också med kyrkomötets förslag.

3 kap. 15 §

I sak motsvarar *första stycket* 15 § första stycket religionsfrihetslagen. Det överensstämmer också med kyrkomötets förslag.

Andra och tredje styckena innebär att domkapitlets beslut i andra instans och Svenska kyrkans centralstyrelses beslut i första instans skall överklagas hos allmän förvaltningsdomstol, dvs. hos länsrätt. För överklagande till kammarrätten skall krävas prövningstillstånd. Den föreslagna överklagningsordningen ansluter till den reform om instansordningen i allmän förvaltningsdomstol som riksdagen har godkänt riktlinjerna för (prop. 1992/93:100 bil. 3, s. 24 f. och s. 93, bet. 1992/93:JuU24, rskr. 1992/93:289).

39 kap. 5 §

I paragrafen föreslås ett nytt *tredje stycke*. Det innebär att kyrkotillhörighet införs som valbarhetskrav för valda ledamöter och ersättare i Domkyrkorådet i Lund. Förslaget överensstämmer i den delen med kyrkomötets förslag. Förslaget från kyrkomötet om att dessutom införa ett dopkrav för valbarhet bör inte genomföras nu (jfr avsnitt 6).

42 kap. 7 §

Paragrafen är ny och innebär att kyrkotillhörighet införs som ett valbarhetskrav för de ledamöter och ersättare i Kyrkofondens styrelse som utses av kyrkomötet. Förslaget överensstämmer i den delen med kyrkomötets förslag. Förslaget från kyrkomötet om att dessutom införa ett dopkrav för valbarhet bör inte genomföras nu (jfr avsnitt 6).

8.2 Förslaget till lag om ändring i religionsfrihetslagen

De nuvarande reglerna om medlemskap i Svenska kyrkan finns, som förut har sagts, i 6–19 §§ religionsfrihetslagen. Dessa regler måste upphävas samtidigt som de nya reglerna tas in i kyrkolagen. Kyrkomötet har också för sin del antagit en sådan lagändring.

Kyrkomötet har vidare föreslagit en övergångsbestämmelse, enligt vilken ärenden om medlemskap i Svenska kyrkan som vid utgången av år 1995 har kommit in till kyrkoherden men ännu inte avgjorts skall handläggas enligt äldre föreskrifter. Kyrkomötet har inte angivit några skäl för den föreslagna övergångsbestämmelsen eller avsikten med den. Kyrkomötets förslag innebär att en oförändrad handläggningsordning

skall gälla för sådana medlemskapsärenden som har kommit in till kyrkoherden (pastor) före ikraftträdandet. Det finns anledning att anta att det kommer att finnas ytterst få, om ens några, oavgjorda ärenden hos pastor vid övergångstillfället. Med hänsyn härtill och då pastor enligt huvudregeln är kyrkoherden i församlingen saknas det enligt regeringens mening skäl att föreskriva om en oförändrad handläggningsordning för dessa fall. Regeringen avstår därför från att lägga fram förslag till en sådan övergångsbestämmelse.

**Förslag 1: Bestämmelser i första avdelningen, 1 kap.
Kyrkolagen**

FÖRSTA AVDELNINGEN

Inledning

1 kap. Lagens innehåll

1 § I denna lag finns föreskrifter om

- Svenska kyrkan som trossamfund (2 kap.),
 - kyrkotillhörighet i Svenska kyrkan (3 kap.),
-

**Förslag 2: Bestämmelser i tredje avdelningen, 3 kap.
Kyrkolagen**

TREDJE AVDELNINGEN

Kyrkotillhörighet i Svenska kyrkan

3 kap. Om kyrkotillhörighet

Inledande bestämmelser

1 § Svensk medborgare eller här i landet bosatt utlänning får tillhöra Svenska kyrkan.

Svenska kyrkans centralstyrelse får dock medge att även annan person får tillhöra Svenska kyrkan.

Upptagande genom dop

2 § Den som döps i Svenska kyrkans ordning blir upptagen i Svenska kyrkan.

Barns upptagande i kyrkan

3 § Ett barn under 18 år skall i annat fall än som avses i 2 § tas upp i Svenska kyrkan efter meddelande från barnets vårdnadshavare. Om barnet har fyllt 15 år, krävs dessutom att barnet självt har samtyckt till det.

När ett barn har upptagits i Svenska kyrkan enligt första stycket, skall pastor genast utfärda skriftlig bekräftelse om det.

Vuxnas upptagande i kyrkan

4 § Den som har fyllt 18 år och som i annat fall än som avses i 2 § vill inträda i Svenska kyrkan skall efter skriftlig anmälan tas upp i Svenska kyrkan, om han

1. är döpt i Svenska kyrkans eller annan evangelisk-luthersk kyrkas ordning, eller
2. är döpt i någon annan kyrkas ordning och begär undervisning i Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära, eller
3. samtidigt med anmälan begär undervisning i Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära som förberedelse för dop.

Utträde ur kyrkan

5 § Den som tillhör Svenska kyrkan får utträda ur kyrkan genom anmälan. Anmälan skall göras personligen hos pastor eller genom egenhändigt undertecknad handling som bevittnas av två personer.

För barn under 18 år skall anmälan göras av barnets vårdnadshavare. Om barnet har fyllt 15 år, skall barnet självt ha samtyckt till utträdet.

Beslut om kyrkotillhörighet

6 § Ärenden om kyrkotillhörighet enligt detta kapitel prövas av pastor i den församling där den som ärendet rör är folkbokförd.

I fråga om den som inte är folkbokförd i Sverige prövas ärendet i stället av Svenska kyrkans centralstyrelse

7 § Med pastor avses i detta kapitel kyrkoherde i en församling i Svenska kyrkan eller någon annan präst som förordnats att fullgöra pastors uppgifter.

8 § Kyrkotillhörigheten för den som blir upptagen i Svenska kyrkan gäller från och med

1. dopdagen, i fall som avses i 2 §, och
2. den dag som meddelande eller anmälan kom in, i fall som avses i 3 respektive 4 §.

9 § Kyrkotillhörigheten upphör från och med den dag som anmälan enligt 5 § kom in.

Underrättelser m.m.

10 § Svenska kyrkans centralstyrelse skall föra register över dem som tillhör Svenska kyrkan.

11 § Den som förrättar ett dop i Svenska kyrkans ordning skall genast underrätta pastor i den församling där den döpte är folkbokförd om dopet.

I fråga om en svensk medborgare som inte är folkbokförd i Sverige skall underrättelsen i stället sändas till Svenska kyrkans centralstyrelse.

Prop. 1994/95:226
Bilaga 1

12 § Pastor skall genast underrätta Svenska kyrkans centralstyrelse om sina beslut enligt detta kapitel.

13 § Svenska kyrkans centralstyrelse skall lämna de uppgifter till skatteförvaltningen som behövs för debitering av församlingsskatt och framställning av röstlängd.

Pastoratets ansvar

14 § Pastoratet skall tillhandahålla personal, kontorslokaler, inventarier, material samt det som i övrigt behövs för att pastor skall kunna fullgöra sina uppgifter enligt detta kapitel.

Överklagande

15 § Pastors beslut enligt detta kapitel får överklagas hos domkapitlet.

Domkapitlets beslut får överklagas hos kammarrätten.

Svenska kyrkans centralstyrelsens beslut enligt detta kapitel får överklagas hos kammarrätten.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

2. Den som vid lagens ikraftträdande tillhör Svenska kyrkan skall även därefter anses tillhöra kyrkan så länge han uppfyller de krav för tillhörighet till Svenska kyrkan som anges i 3 kap. 1 § och inte i föreskriven ordning anmält sitt utträde.

Förslag 3: Bestämmelser i femte avdelningen, 12, 14 och 17 kap. Kyrkolagen

FEMTE AVDELNINGEN

Del lokala organisationen

12 kap. Förtroendevalda

Rösträtt

2 § Rösträtt vid val av ledamöter och ersättare i kyrkofullmäktige eller ett direktvalt kyrkoråd i en församling har den som

1. är folkbokförd i församlingen
2. tillhör Svenska kyrkan, och
3. som har fyllt arton år senast på valdagen.

Den som inte är svensk medborgare har rösträtt bara om han har varit folkbokförd i landet den 1 november de tre åren närmast före valåret.

Den som tillhör en icke-territoriell församling har inte rösträtt vid val av ledamöter och ersättare i kyrkofullmäktige eller direktvalt kyrkoråd i en annan församling.

Prop. 1994/95:226
Bilaga 1

Valbarhet

5 § Ledamöter och ersättare i kyrkofullmäktige i en församling, ordföranden och vice ordföranden i kyrkostämman väljs bland dem som har rösträtt enligt 2 § och är döpta i Svenska kyrkans eller någon annan kyrkas ordning.

Detsamma gäller valet av ledamöter och ersättare i kyrkorådet och övriga nämnder samt av revisorer och revisorsersättare. Den som har fyllt 18 år senast på dagen för ett sådant val är dock valbar.

Till uppdrag som revisor och revisorsersättare får också väljas den som inte är folkbokförd i församlingen. I en icke-territoriell församling gäller detsamma den som inte tillhör församlingen.

Den som före den 1 januari 1995 valts till kyrkligt förtroendeuppdrag utan att vara döpt i enlighet med första stycket får även efter detta datum inneha sådant uppdrag.

14 kap. Kyrkostämman

Hur föreskrifterna om kyrkofullmäktige i församling m.m. tillämpas på kyrkostämman

8 § I fråga om kyrkostämman tillämpas föreskrifterna i 12 kap. 2, 5, 12 och 13 §§ om förtroendevalda samt -----

17 kap. Kyrkorådet och övriga nämnder i församlingar

Hur kyrkvårdar, kassaförvaltare och elektorer utses

24 § Kyrkorådet väljer kyrkvårdar bland dem som är röstberättigade i församlingen enligt 12 kap. 2 § och är döpta i Svenska kyrkans eller någon annan kyrkas ordning. Minst en av kyrkvårdarna skall utses bland ledamöterna och ersättarna i kyrkorådet.

Den som före den 1 januari 1995 valts till kyrkvård utan att vara döpt i enlighet med första stycket får även efter detta datum inneha sådant uppdrag.

Förslag 4: Bestämmelser i sjätte avdelningen, 24–27 kap. Kyrkolagen

Prop. 1994/95:226
Bilaga 1

SJÄTTE AVDELNINGEN

Den regionala organisationen

24 kap. Stiftsfullmäktige

Valbarhet

4 § Valbar till ledamot eller ersättare i stiftsfullmäktige är den som

1. är folkbokförd inom valkretsen,
2. tillhör Svenska kyrkan,
3. har fyllt 18 år senast på valdagen, och
4. är döpt i Svenska kyrkans eller någon annan kyrkas ordning.

Den som tillhör en icke-territoriell församling är bara valbar i den valkrets som den församlingen tillhör.

Den som före den 1 januari 1995 valts till kyrkligt förtroendeuppdrag utan att vara döpt i enlighet med första stycket får även efter detta datum inneha sådant uppdrag.

25 kap. Stiftsstyrelsen och övriga nämnder i stiftssamfälligheten

Valbarhet

5 § Valbar till ledamot eller ersättare i stiftsstyrelsen är den som

1. är folkbokförd inom stiftet,
2. tillhör Svenska kyrkan,
3. som har fyllt 18 år senast på valdagen, och
4. är döpt i Svenska kyrkans eller någon annan kyrkas ordning.

Den som före den 1 januari 1995 valts till kyrkligt förtroendeuppdrag utan att vara döpt i enlighet med första stycket får även efter detta datum inneha sådant uppdrag.

26. kap. Stiftssamfällighetens egendomsnämnd

Valbarhet

3 § Valbar till ledamot eller ersättare i egendomsnämnden är den som är folkbokförd i stiftet, tillhör Svenska kyrkan och är döpt i Svenska kyrkans eller någon annan kyrkas ordning.

Den som är underårig eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken är dock inte valbar.

Den som före den 1 januari 1995 valts till kyrkligt förtroendeuppdrag utan att vara döpt i enlighet med första stycket får även efter detta datum inneha sådant uppdrag.

Prop. 1994/95:226
Bilaga 1

27 kap. Domkapitel m.m.

Sekreteraren i domkapitlet

7 § Behörigt att vara domkapitlets sekreterare är den som tillhör Svenska kyrkan, är döpt i Svenska kyrkans eller någon annan kyrkas ordning och har avlagt juris kandidatexamen eller juristexamen.

Med svensk juristexamen-----med kunskapsprov.

Den som före den 1 januari 1995 utsetts till domkapitlets sekreterare utan att vara döpt i enlighet med första stycket får även efter detta datum inneha sådant uppdrag.

Valbarhet

9 § Valbar till prästledamot eller ersättare för denne i domkapitlet är den som innehar en anställning som präst i ett pastorat inom stiftet eller i stiftssamfälligheten.

Valbar till lekmannaledamot eller ersättare för denne i domkapitlet är den som

1. är folkbokförd inom stiftet,
2. tillhör Svenska kyrkan,
3. har fyllt 18 år senast på valdagen, och
4. är döpt i Svenska kyrkans eller någon annan kyrkas ordning.

Om en ledamot eller ersättare inte längre är valbar, upphör hans uppdrag genast.

Den som före den 1 januari 1995 valts till kyrkligt förtroendeuppdrag utan att vara döpt i enlighet med andra stycket får även efter detta datum inneha sådant uppdrag.

Förslag 5: Bestämmelser i sjunde avdelningen, 29–31 kap. Kyrkolagen

Prop. 1994/95:226
Bilaga 1

SJUNDE AVDELNINGEN

Den centrala organisationen

29 kap. Kyrkomötet

Grundläggande föreskrifter

Kyrkomötets sammansättning m.m.

1 § Kyrkomötet består av tvåhundrafemtioen ledamöter. För ledamöterna skall det finnas ersättare.

Bara den som tillhör Svenska kyrkan, har fyllt 18 år och är döpt i Svenska kyrkans eller någon annan kyrkas ordning kan vara ledamot eller ersättare för en ledamot.

Den som före den 1 januari 1995 valts till kyrkligt förtroendeuppdrag utan att vara döpt i enlighet med första stycket får även efter detta datum inneha sådant uppdrag.

30 kap. Svenska kyrkans centralstyrelse

Valbarhet

1 § Valbar till ledamot eller ersättare för ledamot i Svenska kyrkans centralstyrelse är den som tillhör Svenska kyrkan, har fyllt 18 år senast på dagen för valet och är döpt i Svenska kyrkans eller någon annan kyrkas ordning.

Om en ledamot eller ersättare inte längre är valbar, upphör hans uppdrag genast.

Den som före den 1 januari 1995 valts till kyrkligt förtroendeuppdrag utan att vara döpt i enlighet med första stycket får även efter detta datum inneha sådant uppdrag.

31 kap. Kyrkomötets besvärsnämnd

Valbarhet

3 § Ledamöterna i Kyrkomötets besvärsnämnd och deras ersättare skall tillhöra Svenska kyrkan och vara döpta i Svenska kyrkans eller någon annan kyrkas ordning. De får inte vara underåriga eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

Om en ledamot eller ersättare inte längre är valbar, upphör hans uppdrag genast.

Den som före den 1 januari 1995 valts till kyrkligt förtroendeuppdrag utan att vara döpt i enlighet med första stycket får även efter detta datum inneha sådant uppdrag.

**Förslag 6: Bestämmelser i elfte avdelningen, 46 kap.
Kyrkolagen**

Prop. 1994/95:226
Bilaga 1

ELFTE AVDELNINGEN

De kyrkliga valen

46 kap. Val till kyrkomötet

Valbarhet

17 § Valbar till elektor eller ersättare för elektor är den som

1. är folkbokförd inom valdistriktet, eller, i fall som avses i 16 §, inom en församling som ingår i samfälligheten,
2. tillhör Svenska kyrkan,
3. har fyllt 18 år senast på valdagen, och
4. är döpt i Svenska kyrkans eller någon annan kyrkas ordning.

Den som före den 1 januari 1995 valts till kyrkligt förtroendeuppdrag utan att vara döpt i enlighet med första stycket får även efter detta datum inneha sådant uppdrag.

1 Förslag till lag om ändring i tredje avdelningen i kyrkolagen (1992:300)

Härigenom föreskrivs

dels att nuvarande tredje avdelningen i kyrkolagen (1992:300) skall upphöra att gälla,

dels att det skall tas in en ny tredje avdelning av följande lydelse.

TREDJE AVDELNINGEN

Kyrkotillhörighet i Svenska kyrkan

3 kap. Om kyrkotillhörighet

Inledande bestämmelser

1 § Svensk medborgare eller här i landet bosatt utlänning får tillhöra Svenska kyrkan.

Svenska kyrkans centralstyrelse får dock medge att även annan person får tillhöra Svenska kyrkan.

Upptagande i kyrkan genom dop

2 § Den som döps i Svenska kyrkans ordning blir upptagen i Svenska kyrkan.

Barns upptagande i kyrkan

3 § Ett barn under 18 år skall i annat fall än som avses i 2 § tas upp i Svenska kyrkan efter meddelande från barnets vårdnadshavare. Den som har fyllt 15 år skall själv ha samtyckt till det.

Vuxnas upptagande i kyrkan

4 § Den som har fyllt 18 år och som i annat fall än som avses i 2 § vill inträda i Svenska kyrkan skall efter skriftlig anmälan tas upp i Svenska kyrkan, om han eller hon

1. är döpt i Svenska kyrkans eller annan evangelisk-luthersk kyrkas ordning, eller

2. är döpt i någon annan kristen kyrkas ordning och begär undervisning i Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära, eller

3. samtidigt med anmälan begär undervisning i Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära som förberedelse för dop.

Utträde ur kyrkan

5 § Den som tillhör Svenska kyrkan får utträda ur kyrkan genom anmälan. Anmälan skall göras personligen hos kyrkoherden eller enskilt genom egenhändigt undertecknad handling som bevitnas av två personer.

För barn under 18 år skall anmälan göras av barnets vårdnadshavare. Den som har fyllt 15 år skall själv ha samtyckt till utträdet.

Beslut om kyrkotillhörighet

6 § Frågor om kyrkotillhörighet enligt detta kapitel prövas av kyrkoherden i den församling där den som ärendet rör är folkbokförd.

Kyrkoherden får förordna annan präst i pastoratet att pröva sådana frågor.

I fråga om den som inte är folkbokförd i Sverige prövas ärendet i stället av Svenska kyrkans centralstyrelse.

7 § Kyrkotillhörigheten för den som blir upptagen i Svenska kyrkan gäller från och med

1. dopdagen eller
2. den dag som meddelande eller anmälan om upptagande kom in till kyrkoherden.

8 § Kyrkotillhörigheten upphör från och med den dag som anmälan om utträde kom in till kyrkoherden.

Underrättelser m.m.

9 § Svenska kyrkans centralstyrelse skall föra register över dem som tillhör Svenska kyrkan.

Av registret skall framgå om den som tillhör kyrkan är döpt i Svenska kyrkans eller någon annan kristen kyrkas ordning.

10 § Den som förrättar ett dop i Svenska kyrkans ordning skall genast underrätta kyrkoherden i den församling där den döpte är folkbokförd om dopet.

I fråga om en svensk medborgare som inte är folkbokförd i Sverige skall underrättelsen i stället sändas till Svenska kyrkans centralstyrelse.

11 § Kyrkoherden skall genast utfärda skriftlig bekräftelse när någon upptagits i Svenska kyrkan enligt 3 eller 4 § eller utträtt ur kyrkan.

Svenska kyrkans centralstyrelse skall utfärda sådan bekräftelse i fråga om den som inte är folkbokförd i Sverige.

12 § Kyrkoherden skall genast underrätta Svenska kyrkans centralstyrelse om sina beslut om kyrkotillhörighet.

Av underrättelsen skall framgå om den som har upptagits i Svenska

kyrkan är döpt i Svenska kyrkans eller någon annan kristen kyrkas ordning.

Prop. 1994/95:226
Bilaga 2

13 § Svenska kyrkans centralstyrelse skall lämna de uppgifter till skatteförvaltningen som behövs för debitering av församlingsskatt och framställning av röstlängd.

Pastoratets ansvar

14 § Pastoratet skall tillhandahålla personal, kontorslokaler, inventarier, material samt det som i övrigt behövs för att kyrkoherden skall kunna fullgöra sina uppgifter.

Överklagande

15 § Kyrkoherdens beslut enligt detta kapitel får överklagas hos domkapitlet.

Domkapitlets beslut får överklagas hos kammarrätten.

Svenska kyrkans centralstyrelsens beslut enligt detta kapitel får överklagas hos kammarrätten.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996.

2. Den som vid utgången av år 1995 tillhör Svenska kyrkan får tillhöra kyrkan så länge han eller hon uppfyller kraven för tillhörighet i Svenska kyrkan enligt 3 kap. 1 § och inte har anmält sitt utträde.

2 Förslag till lag om ändring i religionsfrihetslagen (1951:680)

Härigenom föreskrivs i fråga om religionsfrihetslagen (1951:680)

dels att 6–19 §§ skall upphöra att gälla,

dels att rubrikerna närmast före 6 och 13 §§ skall utgå.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996.

2. Ärenden om medlemskap i Svenska kyrkan som vid utgången av år 1995 har kommit in till kyrkoherden men ännu inte avgjorts handläggs enligt äldre föreskrifter.

Härigenom föreskrivs i fråga om kyrkolagen (1992:300)

dels att i 6 kap. 1 §, 11 kap. 9, 10 och 12 §§, 13 kap. 2 §, 14 kap. 8 §, 15 kap. 1 och 9 §§, 43 kap. 3 och 8 §§, 45 kap. 5 och 9 §§, 46 kap. 6, 13 och 15 §§ ordet "kyrkomedlem" i olika böjningsformer skall bytas mot "kyrkotillhörig" i motsvarande form

dels att nuvarande 42 kap. 7–28 §§ skall betecknas 42 kap. 8–29 §§,

dels att 1 kap. 1 §, 12 kap. 2 § och 5 §§, 17 kap. 24 §, 24 kap. 4 §, 25 kap. 5 §, 26 kap. 3 §, 27 kap. 7 och 9 §§, 29 kap. 1 §, 30 kap. 1 §, 31 kap. 3 §, 35 kap. 35 §, 39 kap. 5 §, 42 kap. 7 § och nya 14 § samt 46 kap. 17 § skall ha följande lydelse,

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §

I denna lag finns föreskrifter om

- Svenska kyrkan som trossamfund (2 kap.),	- kyrkotillhörighet i Svenska kyrkan (3 kap.),
- medlemskap i Svenska kyrkan (3 kap.),	
- den kyrkliga indelningen (4–10 kap.),	
- den lokala organisation (11–22 kap.),	
- den regionala organisation (23–28 kap.),	
- den centrala organisation (29–31 kap.),	
- biskops- och prästtjänster (32–36 kap.),	
- kyrkomusiken (37 kap.),	
- den kyrkliga egendomen (38–42 kap.),	
- de kyrkliga valen (43–47 kap.).	

12 kap.

2 §

Rösträtt vid val av ledamöter och ersättare i kyrkofullmäktige eller ett direktvalt kyrkoråd i en församling har den som

1. är folkbokförd i församlingen	1. är folkbokförd i församlingen
2. medlem av Svenska kyrkan, och	2. tillhör Svenska kyrkan, och
3. som har fyllt arton år senast på valdagen.	3. som har fyllt arton år senast på valdagen.

Den som inte är svensk medborgare har rösträtt bara om han har varit folkbokförd i landet den 1 november de tre åren närmast före valåret.

Den som är medlem i en icke-territoriell församling har inte rösträtt vid val av ledamöter och ersättare i kyrkofullmäktige eller direktvalt kyrkoråd i en annan församling.

5 §

Ledamöter och ersättare i kyrkofullmäktige i en församling, ordföranden och vice ordföranden i kyrkostämman väljs bland dem som har rösträtt enligt 2 §.

Ledamöter och ersättare i kyrkofullmäktige i en församling, ordföranden och vice ordföranden i kyrkostämman väljs bland dem som har rösträtt enligt 2 § och är döpta i Svenska kyrkans eller någon annan kristen kyrkas ordning.

Detsamma gäller valet av ledamöter och ersättare i kyrkorådet och övriga nämnder samt av revisorer och revisorsersättare. Den som har fyllt 18 år senast på dagen för ett sådant val är dock valbar.

Till uppdrag som revisor och revisorsersättare får också väljas den som inte är folkbokförd i församlingen. I en icke-territoriell församling gäller detsamma den som inte är medlem i församlingen.

17 kap.

24 §

Kyrkorådet väljer kyrkvårdar bland dem som är röstberättigade i församlingen enligt 12 kap. 2 §. Minst en av kyrkvårdarna skall utses bland ledamöterna och ersättarna i kyrkorådet.

Kyrkorådet väljer kyrkvårdar bland dem som är röstberättigade i församlingen enligt 12 kap. 2 § och är döpta i Svenska kyrkans eller någon annan kristen kyrkas ordning. Minst en av kyrkvårdarna skall utses bland ledamöterna och ersättarna i kyrkorådet.

Kyrkvårdarna utses för tre år räknat från och med den 1 januari året efter det år då val av kyrkofullmäktige har förrättats i hela landet.

Kyrkorådet utser för varje kalenderår en kassaförvaltare, om rådets medelsförvaltning inte har ordnats på annat sätt.

24 kap.

4 §

Valbar till ledamot eller ersättare i stiftsfullmäktige är den som

1. är folkbokförd inom valkretsen,
 2. medlem av Svenska kyrkan,
- och
3. har fyllt 18 år senast på valdagen.

1. är folkbokförd inom valkretsen,
 2. tillhör Svenska kyrkan,
3. har fyllt 18 år senast på valdagen, och
 4. är döpt i Svenska kyrkans eller någon annan kristen kyrkas ordning.

Den som är medlem i en icke-territoriell församling är bara valbar i den valkrets som den församlingen tillhör.

Valbar är dock inte

1. den som innehar en anställning som biskop eller biträdande biskop,
2. domprosten eller någon annan kyrkoherde som är biskopens ersättare i stiftsstyrelsen,

3. den som är anställd hos stiftssamfälligheten och som på grund av sina uppgifter har den ledande ställningen bland de anställda.

Prop. 1994/95:226
Bilaga 2

25 kap.

5 §

Valbar till ledamot eller ersättare i stiftsstyrelsen är den som

1. är folkbokförd inom stiftet,	1. är folkbokförd inom stiftet,
2. medlem av Svenska kyrkan,	2. tillhör Svenska kyrkan,
- och
3. som har fyllt 18 år senast på valdagen.	3. har fyllt 18 år senast på valdagen, och
	4. är döpt i Svenska kyrkans eller någon annan kristen kyrkas ordning.

Utöver de personer som avses i 24 kap. 4 § andra stycket får inte heller en anställd som förestår någon förvaltning som är underställd stiftsstyrelsen väljas till ledamot eller ersättare.

26 kap.

3 §

Valbar till ledamot eller ersättare i egendomsnämnden är den som är folkbokförd i stiftet och som är medlem av Svenska kyrkan.

Valbar till ledamot eller ersättare i egendomsnämnden är den som är folkbokförd i stiftet, tillhör Svenska kyrkan och är döpt i Svenska kyrkans eller någon annan kristen kyrkas ordning.

Den som är underårig eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken är dock inte valbar.

27 kap.

7 §

Behörig att vara domkapitlets sekreterare är den som är medlem av Svenska kyrkan och har avlagt juris kandidatexamen eller juristexamen.

Behörig att vara domkapitlets sekreterare är den som tillhör Svenska kyrkan, är döpt i Svenska kyrkans eller någon annan kristen kyrkas ordning och har avlagt juris kandidatexamen eller juristexamen.

Med svensk kandidatexamen och juristexamen jämställs fullbordad juristutbildning som till övervägande del har ägt rum i Danmark, Finland, Island eller Norge. Om denna utbildning skulle vara mer än ett år kortare än den svenska utbildningen skall sökanden genomgå en kompletteringsutbildning som avslutas med kunsksprov.

9 §

Valbar till prästledamot eller ersättare för denne i domkapitlet är den som innehar en anställning som präst i ett pastorat inom stiftet eller i stiftssamfälligheten.

Valbar till lekmannaledamot eller ersättare för denne i domkapitlet är

1. *den som* är folkbokförd inom stiftet,
2. *den som är medlem av Svenska kyrkan, och*
3. *den som* har fyllt 18 år senast på valdagen.

Om en ledamot eller ersättare inte längre är valbar, upphör hans uppdrag genast.

Valbar till lekmannaledamot eller ersättare för denne i domkapitlet är *den som*

1. är folkbokförd inom stiftet,
2. *tillhör Svenska kyrkan,*
3. har fyllt 18 år senast på valdagen, *och*
4. *är döpt i Svenska kyrkans eller någon annan kristen kyrkas ordning.*

29 kap.

1 §

Kyrkomötet består av tvåhundrafemtioen ledamöter. För ledamöterna skall det finnas ersättare.

Bara den som *är medlem av Svenska kyrkan och som* har fyllt 18 år kan vara ledamot eller ersättare för en ledamot.

Bara den som *tillhör Svenska kyrkan, har fyllt 18 år och är döpt i Svenska kyrkans eller någon annan kristen kyrkas ordning* kan vara ledamot eller ersättare för en ledamot.

30 kap.

1 §

Valbar till ledamot eller ersättare för ledamot i Svenska kyrkans centralstyrelse är den som *är medlem av Svenska kyrkan och som* har fyllt 18 år senast på dagen för valet.

Valbar till ledamot eller ersättare för ledamot i Svenska kyrkans centralstyrelse är den som *tillhör Svenska kyrkan, har fyllt 18 år senast på dagen för valet och är döpt i Svenska kyrkans eller någon annan kristen kyrkas ordning.*

Om en ledamot eller ersättare inte längre är valbar, upphör hans uppdrag genast.

31 kap.

3 §

Ledamöterna i Kyrkomötets besvärsnämnd och deras ersättare skall *vara medlemmar av Svenska kyrkan*. De får inte vara underåriga eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

Ledamöterna i Kyrkomötets besvärsnämnd och deras ersättare skall *tillhöra Svenska kyrkan och vara döpta i Svenska kyrkans eller någon annan kristen kyrkas ordning*. De får inte vara underåriga eller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

Om en ledamot eller ersättare inte längre är valbar, upphör hans uppdrag genast.

Prop. 1994/95:226
Bilaga 2

35 kap.

35 §

Ansvarsnämnden för biskopar består av fem ledamöter.

Ledamöterna skall *vara medlemmar av Svenska kyrkan*. Ordföranden skall vara eller ha varit ordinarie domare. Av de övriga ledamöterna skall en vara biskop. De återstående tre ledamöterna skall vara lekmän som är förtrogna med det kyrkliga församlingslivet.

Ledamöterna skall *tillhöra Svenska kyrkan och vara döpta i Svenska kyrkans eller någon annan kristen kyrkas ordning*. Ordföranden skall vara eller ha varit ordinarie domare. Av de övriga ledamöterna skall en vara biskop. De återstående tre ledamöterna skall vara lekmän som är förtrogna med det kyrkliga församlingslivet.

Närmare föreskrifter om nämndens sammansättning och verksamhet meddelas av regeringen.

39 kap.

5 §

Domkyrkorådet i Lund består av följande ledamöter:

1. biskopen som ordförande,
2. domprosten,
3. en lekman vald av kyrkorådet i domkyrkoförsamlingen,
4. två ledamöter valda av stiftsfullmäktige.

De valda ledamöterna och deras ersättare skall *tillhöra Svenska kyrkan och vara döpta i Svenska kyrkans eller någon annan kristen kyrkas ordning*.

För de valda ledamöterna skall det finnas lika många ersättare. De utses på samma sätt som ledamöterna.

Om de ersättare som utses av stiftsfullmäktige inte väljs proportionellt, skall det vid valet också bestämmas i vilken ordning som de skall tjänstgöra.

42 kap.

7 §

De av kyrkomötet utsedda ledamöterna och deras ersättare skall tillhöra Svenska kyrkan och vara döpta i Svenska kyrkans eller någon annan kristen kyrkas ordning.

14 §

Pastoraten skall varje år betala allmän kyrkoavgift till kyrkofonden. Avgiften beräknas på skatteunderlaget och är 16 öre per skattekrona.

Vid beräkningen av den allmänna kyrkoavgiften skall det antal skattekronor som hänför sig till personer som inte *är medlemmar av Svenska kyrkan* minskas med 75 procent.

Vid beräkningen av den allmänna kyrkoavgiften skall det antal skattekronor som hänför sig till personer som inte *tillhör Svenska kyrkan* minskas med 75 procent.

46 kap.

17 §

Valbar till elektor eller ersättare för elektor är den som

1. är folkbokförd inom valdistriktet, eller, i fall som avses i 16 §, inom en församling som ingår i samfälligheten,

2. *är medlem av Svenska kyrkan, och*

3. har fyllt 18 år senast på valdagen.

1. är folkbokförd inom valdistriktet, eller, i fall som avses i 16 §, inom en församling som ingår i samfälligheten,

2. *tillhör Svenska kyrkan,*

3. har fyllt 18 år senast på valdagen, *och*

4. *är döpt i Svenska kyrkans eller någon annan kristen kyrkas ordning.*

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996.

2. Den som vid utgången av år 1995 inte är döpt i Svenska kyrkans eller någon annan kristen kyrkas ordning och som har valts till ett uppdrag som anges i denna lag skall i fråga om valbarheten till uppdraget eller något annat sådant uppdrag tillämpas äldre föreskrifter.

Lagförslag antagna av 1994 års kyrkomöte

1 Förslag till Lag om ändring i kyrkolagen (1992:300)

Härigenom föreskrivs i fråga om kyrkolagen (1992:300)
dels att nuvarande tredje avdelningen skall upphöra att gälla,
dels att det skall tas in en ny tredje avdelning av följande lydelse.

TREDJE AVDELNINGEN

Kyrkotillhörighet i Svenska kyrkan

3 kap. Om kyrkotillhörighet

Inledande bestämmelser

1 § Svensk medborgare eller här i landet bosatt utländsk medborgare får tillhöra Svenska kyrkan.

Svenska kyrkans centralstyrelse får medge att även annan person får tillhöra Svenska kyrkan.

Upptagande i kyrkan genom dop

2 § Den som döps i Svenska kyrkans ordning blir upptagen i Svenska kyrkan.

Barns upptagande i kyrkan

3 § Ett barn under 18 år skall i annat fall än som avses i 2 § tas upp i Svenska kyrkan efter meddelande från barnets vårdnadshavare. Den som har fyllt 15 år skall själv ha samtyckt till det.

Vuxnas upptagande i kyrkan

4 § Den som har fyllt 18 år och som i annat fall än som avses i 2 § vill inträda i Svenska kyrkan skall efter skriftlig anmälan tas upp i Svenska kyrkan, om han eller hon

1. är döpt i Svenska kyrkans eller annan evangelisk-luthersk kyrkas ordning, eller

2. är döpt i någon annan kristen kyrkas ordning och begär undervisning i Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära, eller

3. samtidigt med anmälan begär undervisning i Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära som förberedelse för dop.

Utträde ur kyrkan

5 § Den som tillhör Svenska kyrkan får utträda ur kyrkan genom anmälan. Anmälan skall göras personligen hos kyrkoherden eller enskilt genom egenhändigt undertecknad handling som bevitnas av två personer.

För barn under 18 år skall anmälan göras av barnets vårdnadshavare. Den som har fyllt 15 år skall själv ha samtyckt till utträdet.

Beslut om kyrkotillhörighet

6 § Frågor om kyrkotillhörighet enligt detta kapitel prövas av kyrkoherden i den församling där den som ärendet rör är folkbokförd.

Kyrkoherden får förordna annan präst i pastoratet att pröva sådana frågor.

I fråga om den som inte är folkbokförd i Sverige prövas ärendet i stället av Svenska kyrkans centralstyrelse.

7 § Kyrkotillhörigheten för den som blir upptagen i Svenska kyrkan gäller från och med

1. dopdagen, eller
2. den dag som meddelande eller anmälan om upptagande kom in till kyrkoherden.

8 § Kyrkotillhörigheten upphör från och med den dag som anmälan om utträde kom in till kyrkoherden.

Underrättelser m.m.

9 § Svenska kyrkans centralstyrelse skall föra register över dem som tillhör Svenska kyrkan.

Av registret skall framgå om den som tillhör kyrkan är döpt i Svenska kyrkans eller någon annan kristen kyrkas ordning.

10 § Den som förrättar ett dop i Svenska kyrkans ordning skall genast underrätta kyrkoherden i den församling där den döpte är folkbokförd om dopet.

I fråga om en svensk medborgare som inte är folkbokförd i Sverige skall underrättelsen i stället sändas till Svenska kyrkans centralstyrelse.

11 § Kyrkoherden skall genast utfärda skriftlig bekräftelse när någon upptagits i Svenska kyrkan enligt 3 eller 4 § eller utträtt ur kyrkan.

Svenska kyrkans centralstyrelse skall utfärda sådan bekräftelse i fråga om den som inte är folkbokförd i Sverige.

12 § Kyrkoherden skall genast underrätta Svenska kyrkans centralstyrelse om sina beslut om kyrkotillhörighet.

Av underrättelsen skall framgå om den som har upptagits i Svenska

kyrkan är döpt i Svenska kyrkans eller någon annan kristen kyrkas ordning.

Prop. 1994/95:226
Bilaga 3

13 § Svenska kyrkans centralstyrelse skall lämna de uppgifter till skatteförvaltningen som behövs för debitering av församlingsskatt och framställning av röstlängd.

Pastoratets ansvar

14 § Pastoratet skall tillhandahålla personal, kontorslokaler, inventarier, material samt det som i övrigt behövs för att kyrkoherden skall kunna fullgöra sina uppgifter.

Överklagande

15 § Kyrkoherdens beslut enligt detta kapitel får överklagas hos domkapitlet.

Domkapitlets beslut får överklagas hos kammarrätten.

Svenska kyrkans centralstyrelses beslut enligt detta kapitel får överklagas hos kammarrätten.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996.
 2. Den som vid utgången av år 1995 tillhör Svenska kyrkan får tillhöra kyrkan så länge han eller hon uppfyller kraven för tillhörighet i Svenska kyrkan enligt 3 kap. 1 § och inte har anmält sitt utträde.

**2 Förslag till lag om ändring i religionsfrihetslagen
(1951:680)**

Härigenom föreskrivs i fråga om religionsfrihetslagen (1951:680)

dels att 6–19 §§ skall upphöra att gälla,

dels att rubrikerna närmast före 6 och 13 §§ skall utgå.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996.
 2. Ärenden om medlemskap i Svenska kyrkan som vid utgången av år 1995 har kommit in till kyrkoherden men ännu inte avgjorts handläggs enligt äldre föreskrifter.

1 Förslag till lag om ändring i kyrkolagen (1992:300)

Härigenom föreskrivs i fråga om kyrkolagen (1992:300)

dels att nuvarande tredje avdelningen skall upphöra att gälla,

dels att i 1 kap. 1 § ordet "medlemskap" skall bytas ut mot "kyrko-
tillhörighet",

dels att det i lagen skall införas en ny tredje avdelning av följande lydelse.

TREDJE AVDELNINGEN

Kyrkotillhörighet i Svenska kyrkan

3 kap. Om kyrkotillhörighet

Inledande bestämmelser

1 § Svensk medborgare eller här i landet bosatt utländsk medborgare får tillhöra Svenska kyrkan.

Svenska kyrkans centralstyrelse får medge att även annan person får tillhöra Svenska kyrkan.

Upptagande i kyrkan genom dop

2 § Den som döps i Svenska kyrkans ordning blir upptagen i Svenska kyrkan.

Barns upptagande i kyrkan

3 § Ett barn under 18 år skall i annat fall än som avses i 2 § tas upp i Svenska kyrkan efter meddelande från barnets vårdnadshavare. Den som har fyllt 15 år skall själv ha samtyckt till det.

Vuxnas upptagande i kyrkan

4 § Den som har fyllt 18 år och som i annat fall än som avses i 2 § vill inträda i Svenska kyrkan skall efter skriftlig anmälan tas upp i Svenska kyrkan, om han eller hon

1. är döpt i Svenska kyrkans eller annan evangelisk-luthersk kyrkas ordning, eller

2. är döpt i någon annan kristen kyrkas ordning och begär undervisning i Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära, eller

3. samtidigt med anmälan begär undervisning i Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära som förberedelse för dop.

5 § Den som tillhör Svenska kyrkan får utträda ur kyrkan genom anmälan. Anmälan skall göras personligen hos kyrkoherden eller enskilt genom egenhändigt undertecknad handling som bevittnas av två personer.

För barn under 18 år skall anmälan göras av barnets vårdnadshavare. Den som har fyllt 15 år skall själv ha samtyckt till utträdet.

Beslut om kyrkotillhörighet

6 § Frågor om kyrkotillhörighet enligt detta kapitel prövas av kyrkoherden i den församling där den som ärendet rör är folkbokförd.

Kyrkoherden får förordna en annan präst i pastoratet att pröva sådana frågor.

I fråga om den som inte är folkbokförd i Sverige prövas ärendet i stället av Svenska kyrkans centralstyrelse.

7 § Kyrkotillhörigheten för den som blir upptagen i Svenska kyrkan gäller från och med

1. dopdagen, eller
2. den dag som meddelande eller anmälan om upptagande kom in till kyrkoherden.

8 § Kyrkotillhörigheten upphör från och med den dag som anmälan om utträde kom in till kyrkoherden.

Register

9 § Svenska kyrkans centralstyrelse skall föra register över alla som tillhör Svenska kyrkan.

Information om dop

10 § Den som har förrättat ett dop i Svenska kyrkans ordning skall genast meddela detta till kyrkoherden i den församling där den döpte är folkbokförd, om den döpte genom dopet har blivit upptagen i kyrkan enligt 2 §.

I fråga om en svensk medborgare som inte är folkbokförd i Sverige skall meddelandet i stället sändas till Svenska kyrkans centralstyrelse.

Information om kyrkotillhörighet m.m.

11 § Kyrkoherden skall genast meddela Svenska kyrkans centralstyrelse, när någon som är folkbokförd i församlingen har tagits upp i eller trätt ut ur Svenska kyrkan.

12 § Den som har tagits upp i eller trätt ut ur Svenska kyrkan skall genast få ett skriftligt bevis om det.

13 § Svenska kyrkans centralstyrelse skall lämna de uppgifter till skatteförvaltningen som behövs för debitering och uppbörd av församlingsskatt och framställning av röstlängder. Prop. 1994/95:226 Bilaga 4

Pastoratens ansvar

14 § Pastoratet skall hålla med personal, kontorslokaler, inventarier, material och det som kyrkoherden i övrigt behöver för att kunna fullgöra sina uppgifter enligt detta kapitel.

Överklagande

15 § Kyrkoherdens beslut enligt detta kapitel får överklagas hos domkapitlet.

Domkapitlets beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Detsamma gäller Svenska kyrkans centralstyrelses beslut enligt detta kapitel.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996.
 2. Den som vid utgången av år 1995 tillhör Svenska kyrkan får tillhöra kyrkan så länge han eller hon uppfyller kraven för tillhörighet i Svenska kyrkan enligt 3 kap. 1 § och inte har anmält sitt utträde.

2 Förslag till lag om ändring i religionsfrihetslagen
(1951:680)

Prop. 1994/95:226
Bilaga 4

Härigenom föreskrivs i fråga om religionsfrihetslagen (1951:680)
dels att 6–19 §§ skall upphöra att gälla,
dels att rubrikerna närmast före 6 och 13 §§ skall utgå.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996.

Lagrådet

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1995-04-07

Närvarande: justitierådet Torkel Gregow, justitierådet Lars Å. Beckman, regeringsrådet Sigvard Holstad.

Enligt en lagrådsremiss den 23 mars 1995 (Civildepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i kyrkolagen (1992:300),
2. lag om ändring i religionsfrihetslagen (1951:680).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av expeditions- och rättschefen Ingvar Paulsson.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Förslaget till lag om ändring i kyrkolagen

I fråga om 1 kap. 1 § föreslås den ändringen att ordet "medlemskap" i Svenska kyrkan byts ut mot "kyrkotillhörighet" i Svenska kyrkan. I den nya tredje avdelningen i lagen föreslås samma begreppsförändring. I bestämmelserna där har man dessutom valt att inte använda begreppet "medlem av Svenska kyrkan" som idag förekommer bl.a. i religionsfrihetslagen. Skälen för dessa terminologiska förändringar har redovisats i remissen.

Lagrådet har för sin del ingen erinran mot vad som föreslås i nu nämnda hänseenden. Lagrådet vill emellertid erinra om att begreppen "medlem av Svenska kyrkan" och "medlem i en icke-territoriell församling" idag förekommer i 2 kap. 12 § kyrkolagen. Vidare förekommer ordet "kyrkomedlemmar" i flera bestämmelser i lagen. Mot den bakgrunden förutsätter Lagrådet att det under det fortsatta lagstiftningsarbetet övervägs vilka ytterligare terminologiska ändringar av det slag som föreslås i remissen som kan behöva göras i kyrkolagen och andra författningar.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna

I lagrådsremissen föreslås en övergångsbestämmelse av innehåll att den som vid utgången av år 1995 tillhör Svenska kyrkan får tillhöra kyrkan så länge han eller hon uppfyller kraven för tillhörighet i Svenska kyrkan enligt 3 kap. 1 § och inte har anmält sitt utträde. Av motiveringen framgår att syftet med bestämmelsen är att det skall slås fast att den som tillhör Svenska kyrkan vid ikraftträdandet av de nya bestämmelserna förblir medlem också därefter. Som bestämmelsen utformats, nämligen att en sådan person "får tillhöra kyrkan", kan det dock uppstå tvekan om

hur bestämmelsen skall tolkas. Orden "får tillhöra" bör därför bytas ut mot "tillhör även i fortsättningen".

Prop. 1994/95:226
Bilaga 5

I kyrkolagen finns inga bestämmelser om att den som tillhör Svenska kyrkan kan uteslutas ur kyrkan. Kyrkomedlem lämnar kyrkan endast genom att anmäla sitt utträde. Det finns därför inget behov att i övergångsbestämmelsen ha en hänvisning till att kraven för tillhörighet i Svenska kyrkan skall vara uppfyllda. Hänvisningen bör därför – för undvikande av missförstånd – utgå.

Mot bakgrund av det anförda anser Lagrådet att övergångsbestämmelsen i punkt 2 bör ges följande lydelse:

"Den som vid utgången av år 1995 tillhör Svenska kyrkan tillhör även i fortsättningen kyrkan så länge han eller hon inte har anmält sitt utträde."

Förslaget till lag om ändring i religionsfrihetslagen

Förslaget lämnas utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 11 maj 1995

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Sahlin, Hjelm-Wallén, Peterson, Thalén, Freivalds, Wallström, Persson, Tham, Blomberg, Heckscher, Hedborg, Andersson, Winberg, Uusmann, Nygren, Ulvskog, Sundström, Lindh, Johansson

Föredragande: statsrådet Ulvskog

Regeringen beslutar proposition 1994/95:226 Kyrkotillhörighet i Svenska kyrkan.

